

HUMAK[®]

OPINNÄYTETYÖ

**Nuorilähtöinen yhteiskehittämisen malli
starttipajatoimintaan**

Erika Kostamo

Yhteisöpedagogi (AMK)

Järjestö- ja nuorisotyö

(210 op)

09/2024

TIIVISTELMÄ

Humanistinen ammattikorkeakoulu
Yhteisöpedagogi (AMK), Järjestö- ja nuorisotyö

Tekijä: Erika Kostamo
Opinnäytetyön nimi: Nuorilähtöinen yhteiskehittämisen malli starttipajatoimintaan
Sivumäärä: 61 ja 1 liitesivu
Työn ohjaaja: Outi Väyrynen
Työn tilaaja: Valo-Valmennusyhdistys ry

Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli tarkastella starttipajatoiminnan nykytilaa ja sen kehitysmahdollisuuksia muuttuvassa yhteiskunnassa. Starttipajojen tarjoama valmennus on merkittävä tukimuoto nuorille aikuisille, jotka tarvitsevat apua elämäntaitojen ja työelämävalmiuksien kehittämisessä. Starttipajatoiminta tarjoaa nuorille mahdollisuuden vahvistaa sosiaalisia taitojaan, löytää suuntaa tulevaisuudelleen sekä siirtyä kohti opintoja, työelämää tai muuta mielekästä toimintaa.

Opinnäytetyön tilaajana toimi Valo-Valmennusyhdistys, joka tukee haavoittuvassa asemassa olevien nuorten osallisuutta, kuntoutumista ja työllistymistä. Opinnäytetyö keskittyy Kuopion Valo-Valmennusyhdistyksen nuorten starttipaja Suuntaan, joka tarjoaa matalan kynnyksen starttivalmennusta 18–29-vuotiaille nuorille aikuisille, joilla on riski jäädä koulutuksen ja työelämän ulkopuolelle. Suunnassa nuoria tuetaan yksilö- ja ryhmävalmennuksen avulla arjen hallinnan, sosiaalisten taitojen ja yksilöllisten tulevaisuuden polkujen löytämisessä.

Opinnäytetyön kehittämistehtäviksi muotoutuivat seuraavat kysymykset: 1. Millaisia vaikutuksia yhteiskunnan muutoksilla on starttipajatoimintaan? 2. Millä keinoilla starttipajatoimintaa voidaan tukea ja tuoda entistä näkyvämmäksi? Starttipajatoiminnan asiantuntijoiden teemahaastattelut tukivat aihealueiden käsittelyä sekä toivat esiin konkreettisia esimerkkejä ja näkemyksiä toiminnan kehittämisestä.

Opinnäytetyön tuotoksena syntyi yhteiskehittämisen malli, jota järjestöt voivat hyödyntää nuorten ja järjestöjen välisessä toiminnan kehittämisessä sekä yhteistyöverkostoissa. Yhteiskehittämisen malli tukee erityisesti järjestötoimijoita, jotka haluavat vahvistaa nuorten osallisuutta ja osallistumista toiminnan suunnitteluun ja toteutukseen. Mallin avulla voidaan luoda entistä osallistavampia ja vaikuttavampia toimintamalleja, jotka vastaavat nuorten tarpeisiin ja toiveisiin.

Asiasanat: starttipaja, starttivalmennus, sosiaalinen vahvistuminen, yhteiskehittäminen

ABSTRACT

Humak University of Applied Sciences
Community educator, bachelor's degree in NGO and youth work

Author: Erika Kostamo
Title: A youth-oriented co-development model for start-up workshops
Number of Pages: 61 and 1 attachment page
Supervisor: Outi Väyrynen
Commissioned by: Valo-Valmennusyhdistys ry

The aim of this thesis was to examine the current state of start-up workshops and their development potential in a changing society. The coaching provided by these workshops is a crucial form of support for young adults in developing both life and work skills. The workshops offer opportunities for young people to strengthen their social skills, define a direction for their future, and progress towards studies, employment, or other meaningful activities.

The thesis was commissioned by Valo-Valmennusyhdistys, an association supporting the inclusion, rehabilitation, and employment of disadvantaged young people. The focus was on Suunta, a youth start-up workshop that provides low-threshold coaching for young adults aged 18–29 who are at risk of exclusion from education and working life. Suunta supports these individuals through both individual and group coaching, with a focus on everyday life management, social skills, and personalized pathways for the future.

The following questions guided the development tasks of the thesis: 1. What effects do societal changes have on start-up workshop activities? 2. How can these activities be better supported and made more visible? Thematic interviews with experts in the field provided insights and concrete examples on how to improve these activities.

The thesis resulted in a youth-oriented a co-development model that can be used to foster collaboration between young people and organisations, as well as within cooperation networks. This model supports organisations in strengthening youth involvement in the planning and implementation of activities. By utilizing this approach, more inclusive and impactful operational models can be created to meet the needs and aspirations of young people.

Keywords: start-up workshop, start-up coaching, social empowerment, co-development

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

1	JOHDANTO.....	6
2	TILAAJAN JA TOIMINTAYMPÄRISTÖN ESITTELY	7
	2.1 Valo-Valmennusyhdistys.....	7
	2.2 Nuorten starttipaja Suunta	10
3	STARTTIVALMENNUKSEN ROOLI TYÖPAJATOIMINNASSA	11
	3.1 Työpajatoiminnan ja starttivalmennuksen kehitysvaiheita ja nykytila.....	12
	3.2 Starttivalmennus työpajatoiminnan valmennusmuotona	15
	3.3 Sosiaalisen vahvistumisen vaikuttavuus startti- ja työpajatoiminnassa.....	17
4	KEHITTÄMISTYÖN LÄHTÖKOHDAT JA MENETELMÄT.....	21
	4.1 Tarve ja tavoitteet kehittämistyölle.....	21
	4.2 Menetelmänä teemahaastattelu	22
	4.3 Teemahaastatteluiden analyysi	23
5	STARTTIPAJATOIMINTA ASiantuntijoiden kuvaamana	25
	5.1 Nuorten merkityksellisyyden tunteen vahvistaminen starttipajoilla.....	25
	5.2 Onnistumisen kokemukset edistävät nuorten tavoitteiden saavuttamista.....	29
	5.3 Starttipajatoiminnan merkitys nuorten palveluihin kiinnittymisessä.....	31
	5.4 Järjestöjen välinen verkostotyö edistää onnistuneita kumppanuuksia.....	34
	5.5 Starttipajatoiminnan tulevaisuuden suuntaviivoja	37
6	NUORILÄHTÖINEN YHTEISKEHITTÄMISEN MALLI	41
	6.1 Mitä on yhteiskehittäminen?.....	41
	6.2 Nuorilähtöisen yhteiskehittämisen vaiheet ja käytännön esimerkkejä	42
	6.3 Yhteiskehittämisen mallin arviointimenetelmiä	45
7	YHTEENVETO	47
	7.1 Kehittämistyön eettinen tarkastelu.....	47

7.2 Tilaajan palaute	49
7.3 Itsearviointia yhteisöpedagogin ammatillisia kompetensseja hyödyntäen	50
7.4 Johtopäätöksiä ja kehittämisehdotuksia starttipajatoimintaan	52
7.5 Opinnäytetyön merkitys ammattialalle	55
8 LOPUKSI	57
LÄHTEET	58
LIITTEET	62

1 JOHDANTO

Nuorten työpajatoiminta ja etsivä nuorisotyö tavoittavat vuosittain 43 000 nuorta ja aikuista, vähentäen syrjäytymistä ja yksinäisyyttä sekä vahvistaen arjen taitoja, vastaten näin tärkeisiin palvelupuutteisiin. Koronapandemia pahensi nuorten mielenterveysongelmia, yksinäisyyttä ja taloudellisia vaikeuksia, erityisesti haavoittuvassa asemassa olevien nuorten kohdalla. NEET-nuorten määrä on pysynyt korkeana, ja pitkäaikaistyöttömyys on edelleen haaste. Vaikka oppivelvollisuuden laajentaminen on vähentänyt koulutuksen keskeyttämistä, monet nuoret kaipaavat edelleen lisää tukea, ja noin neljännes ammatillisen koulutuksen opiskelijoista kokee jäävänsä ilman tarvitsemaansa apua. (Into – Etsivä nuorisotyö ja työpajatoiminta ry, n.d.)

Tämän opinnäytetyön tilaajana toimi Valo-Valmennusyhdistys, joka edistää osallisuutta, kuntoutumista, osaamista ja työllisyyttä tarjoamalla tukea nuorisotyössä ja sosiaalipalveluissa. Yhdistys tekee yhteistyötä eri sektoreiden kanssa kansallisesti ja kansainvälisesti tavoitteenaan kehittää uusia toimintamalleja, jotka tarjoavat kokonaisvaltaista tukea. Valo-Valmennusyhdistys pyrkii jatkuvasti vastaamaan yhteiskunnallisiin muutoksiin, erityisesti nuorten syrjäytymisen ehkäisyssä ja heidän elämänpolkujensa tukemisessa. (Valo-Valmennusyhdistys, 2024a.)

Opinnäytetyön toimintaympäristö keskittyy Kuopiossa sijaitsevaan nuorten starttipaja Suuntaan, joka tarjoaa matalan kynnyksen starttivalmennusta haasteellisessa asemassa oleville 18–29-vuotiaille nuorille, jotka ovat työelämän ja koulutuksen ulkopuolella tai vaarassa jäädä palveluiden ulkopuolelle. Nämä nuoret tarvitsevat monipuolista tukea, kuten apua arjen hallintaan ja itsenäistymiseen. Näillä nuorilla voi olla kesken jäänyt koulutus, epävarmuutta tulevaisuudesta, puutteellisia valmiuksia itsenäiseen elämään sekä vaikeuksia integroitua olemassa oleviin palveluihin. Perinteiset työpajat eivät usein vastaa näiden nuorten tarpeisiin, joten he tarvitsevat joustavampaa ja kokonaisvaltaisempaa lähestymistapaa, joka mukautuu paremmin heidän tarpeisiinsa.

Tässä opinnäytetyössä selvitettiin starttipajatoiminnan nykytilaa ja sen kehitysmahdollisuuksia muuttuvassa yhteiskunnassa. Opinnäytetyön tuotoksena syntyi nuorilähtöinen yhteiskehittämisen malli, jonka tarkoituksena on vahvistaa nuorten osallisuutta ja mahdollistaa heidän osallistumisensa starttipajatoiminnan kehittämiseen. Malli myös parantaa starttipajatoiminnan vaikutavuutta ja lisää sen merkityksellisyyttä järjestötoimijoiden keskuudessa.

2 TILAAJAN JA TOIMINTAYMPÄRISTÖN ESITTELY

2.1 Valo-Valmennusyhdistys

Opinnäytetyön tilaajana toimi kansalaisjärjestö nimeltään Valo-Valmennusyhdistys, joka perustettiin vuonna 2016 neljän alueellisen toimijan yhdistyessä. Yhdistyksen tavoitteena on tukea kaikkein heikoimmassa asemassa olevia ihmisiä edistämällä heidän osallisuuttaan, kuntoutumistaan, osaamistaan ja työllisyyttään. Valo-Valmennusyhdistys tarjoaa palveluja nuorisotyössä, työllisyyden edistämisessä, päihde- ja mielenterveystyössä sekä rikollisuuden ja asunnottomuuden ennaltaehkäisyssä. Yhdistys tekee yhteistyötä kolmannen sektorin toimijoiden, oppilaitosten, julkisen sektorin ja työnantajien kanssa. (Valo-Valmennusyhdistys, 2024a.)

Valo-Valmennusyhdistyksen toiminnan perusta rakentuu inhimillisyyden, vastuullisuuden, vaikuttavuuden ja yhdessä onnistumisen arvoille. Yhdistyksen tavoitteena on tarjota ihmisille joustavia polkuja kohti merkityksellistä elämää sekä yhteisön että yhteiskunnan osana. Valo-Valmennusyhdistys toimii aktiivisena ja uudistushaluisena palveluntuottajana, jolla on toimipisteitä ainakin kymmenessä eri maakunnassa Suomessa. Yhdistys on aktiivisesti mukana tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnassa. (Valo-Valmennusyhdistys, 2024b.)

Valo-Valmennusyhdistyksen toiminta Kuopiossa ja Pohjois-Savossa

Tammikuussa 2021 Valo-Valmennusyhdistys ja Live-säätiö avasivat yhteisen toimipisteen Kuopioon (Valo-Valmennusyhdistys, 2021). Valo-Valmennusyhdistys toimi osatoteuttajana Live-säätiön eli päätoteuttajan kanssa useissa hyvinvointia tukevissa palveluissa, kuten 18–64-vuotiaille suunnatussa kuntouttavassa työtoiminnassa sekä Digitaidot haltuun- ja Luonto lähelläsi -hankkeissa. Valo-Valmennusyhdistyksen ja Live-säätiön välinen kumppanuus päättyi kuntouttavan työtoiminnan osalta kesäkuussa 2023, muutoin Valo-Valmennusyhdistys tekee edelleen yhteistyötä Live-säätiön kanssa esimerkiksi Varpu-hankkeessa osatoteuttajan roolissa (Tilaaaja, henkilökohtainen tiedonanto, 16.9.2024).

Seuraavaksi käsitellään lyhyesti Valo-Valmennusyhdistyksen tarjoamia palveluita Kuopiossa ja Pohjois-Savon alueella. Yhdistys tarjoaa monipuolisia työpajatoimintaan ja ammatilliseen kuntoutukseen perustuvia palveluita sekä kehittämishankkeita Pohjois-Savossa. Työpajatoimintaan liittyvät nuorten starttipaja Suunta ja HarrasteMiitti. Ammatilliseen kuntoutukseen

kuuluvat TEAK–työllisyyttä edistävä ammatillinen kuntoutus sekä NUOTTI-valmennus. Kehittämistoiminnan osana ovat LUPAUS-hanke, jossa kehitetään Kuopion lukiopajan kokonaisvaltaista valmennusmallia sekä Varpu-hanke. (Valo-Valmennusyhdistys, 2024c.)

HarrasteMiitti

HarrasteMiitti tarjoaa 13–17-vuotiaille nuorille maksutonta ohjattua harrastustoimintaa joka toinen keskiviikko tai torstai klo 14.30–16 Valo-Valmennusyhdistyksen tiloissa. Syksystä 2023 kevääseen 2024 nuoret tutustuivat Kuopion eri harrastusmahdollisuuksiin, nauttivat kulttuurista, liikunnasta, peleistä, taiteesta ja valmistivat pientä syötävää yhdessä. HarrasteMiitti tarjoaa nuorille mahdollisuuden kehittää uusia taitoja ja luoda uusia ystävyys-suhteita rentouttavassa ja kannustavassa ympäristössä. Harrastustoiminta edistää nuorten hyvinvointia ja osallisuutta tarjoamalla monipuolisia ja ikäryhmälle sopivia aktiviteetteja. (Valo-Valmennusyhdistys, 2024d.)

TEAK–työllistymistä edistävä ammatillinen kuntoutus

TEAK on suunnattu työikäisille nuorille ja aikuisille, jotka tarvitsevat yksilöllistä tukea työvalmentajalta sairauden tai heikentyneen toimintakyvyn vuoksi. TEAK tarjoaa apua työtehtävien, ammatti- tai opiskelualan valinnassa. Kuntoutuspäiviä on 3–5 viikossa, ja niiden kesto on 4–6 tuntia päivässä. Kuntoutuspäivien määrä sovitaan yksilöllisesti. Valo-Valmennusyhdistys tuottaa palvelua osatoteuttajana Live-säätiön kanssa. (Valo-Valmennusyhdistys, 2024e; Live säätiö 2024a.)

NUOTTI-valmennus

NUOTTI-valmennus alkoi 1.1.2024 Kuopion Valo-Valmennusyhdistyksellä ja on suunnattu 16–29-vuotiaille nuorille, joiden toimintakyky on merkittävästi heikentynyt, mikä haittaa opiskelua tai työelämään siirtymistä. Valmennus tarjoaa yksilöllistä tukea nuoren voimavarojen ja tavoitteiden edistämiseksi. Se sisältää enintään 20 tapaamista, säännöllistä yhteydenpitoa ja verkostoyhteistyötä. Valmennus kestää viidestä kymmeneen kuukautta ja nuorella on mahdollisuus hakea kuntoutusrahaa valmennuksen ajalta. (Valo-Valmennusyhdistys, 2024f.)

LUPAUS–Kuopion lukiopajan kokonaisvaltaisen valmennusmallin kehittämishanke LUPAUS-hanke (1.8.2023–31.7.2026) on Euroopan unionin osarahoittama (ESR+) hanke, joka kehittää nuorten tarpeisiin perustuvaa, moniammatillista valmennusmallia Kuopion lukiolais-ten koulutusosallisuuden parantamiseksi. Hanke vähentää lukio-opintojen keskeytyksiä ja lisää ammattilaisten tietämystä nuorten haasteista. Kohderyhmänä ovat nuoret, joilla on vaikeuksia opintojen etenemisessä elämäntilanteen tai terveydellisten syiden vuoksi. Lukiopajatoiminta perustuu Tampereella kehitettyyn malliin ja toteutuu yhteistyössä Valo-Valmennusyhdistyksen ja Kuopion kaupungin kanssa. (Valo-Valmennusyhdistys, 2024g.)

Varpu-hanke

Varpu-hanke (1.5.2024–26.10.2026) keskittyy Pohjois-Savon ja Pohjois-Karjalan maakunnissa kolmeen haasteeseen: palveluiden saavutettavuuden parantamiseen haja-asutusalueilla, nuorten päihteiden käytön ja mielenterveysongelmien ehkäisyyn sekä palveluiden vaikuttavuuden mittaamiseen. Hanke vähentää nuorten syrjäytymistä kehittämällä matalan kynnyksen palveluita ja tarjoamalla oikea-aikaisia tukitoimia. Lisäksi hanke kehittää etäkuntoutusta ja digitaalisia ratkaisuja palveluiden saatavuuden parantamiseksi. (Valo-Valmennusyhdistys, 2024h; Live säätiö, 2024b.)

Yhteisöpedagogin kehittävä harjoittelu Valo-Valmennusyhdistyksessä

Opinnäytetyön toimintaympäristönä toimii Kuopion Valo-Valmennusyhdistyksen starttipaja-toiminta, jossa suoritin yhteisöpedagogin kehittävän harjoittelun keväällä 2023. Kehittävän harjoittelun tavoitteena on Humanistisen ammattikorkeakoulun harjoittelun käsikirjan (2018) mukaan itsenäinen työskentely, jossa harjoittelija kykenee jäsentämään työnsä osaksi laajempaa kokonaisuutta. Harjoittelijan tulee kehittää itseään, työtään ja työyhteisöään vastuullisesti. Sosiaalisissa taidoissa korostuu työtilanteiden ja ihmissuhteiden vastuullinen huomiointi, jossa harjoittelijan toiminta tukee työyhteisön yhteistyötä. Harjoittelijan roolin realistinen määrittely, toisten kunnioittaminen ja toiminnan eettinen arviointi ovat keskeisiä vaatimuksia, kuten myös kyky edustaa työyhteisöä itsenäisesti.

Käytännön taidoissa harjoittelijan odotetaan hyödyntävän työvälineitä ja menetelmiä monipuolisesti ja luovasti, suoriutuen tehtävistään asiakaskeskeisesti ja eettisesti. Hänellä tulee olla halu kehittää työyhteisön toimintaa. Arviointitaitojen osalta harjoittelijan tehtävänä on analysoida

omia valintojaan kriittisesti ja jäsennellysti. Harjoittelija tarkastelee myös työyhteisön menetelmiä ja tekee kehitysehdotuksia hyödyntäen alan tietoperustaa, esittäen vaihtoehtoisia ratkaisuja ja uskaltamalla kokeilla niitä käytännössä. (Humanistinen ammattikorkeakoulu, 2018, s. 8.)

2.2 Nuorten starttipaja Suunta

Nuorten starttipaja Suunta tarjoaa matalan kynnyksen starttivalmennusta 18–29-vuotiaille nuorille aikuisille, jotka eivät ole koulutuksen tai työelämän piirissä tai joilla on riski jäädä palveluiden ulkopuolelle. Nuori voi osallistua starttipajan toimintaan joko omatoimisesti tai ammatillaisen ohjaamana. Starttipajan toiminta mukautuu kunkin nuoren tarpeisiin, ja pajatoimintaan voi osallistua 1–3 päivänä viikossa tarpeiden mukaan. (Valo-Valmennusyhdistys, 2024i.)

Starttipaja tarjoaa yksilö- ja ryhmävalmennusta. Starttivalmennuksessa tuetaan nuorten arjen hallintaa, sosiaalisten taitojen kehittymistä sekä tulevaisuuden suunnitelmien rakentamista. Starttipajatoiminta sisältää monipuolisia aktiviteetteja, kuten vierailuja eri toimipaikoissa, hyvinvointia edistävää toimintaa sekä keskusteluja ajankohtaisista nuoria koskettavista aiheista. Lisäksi nuorille tarjotaan mahdollisuus tutustua erilaisiin ammattialoihin. Starttipajan ohjaajat laativat yhdessä nuoren kanssa sopimuksen starttipajatoiminnasta. Pajasopimuksessa määritellään jokaisen nuoren henkilökohtaiset tavoitteet ja aikataulut starttipajajaksolle. (Valo-Valmennusyhdistys, 2024i.)

Starttipaja Suunnan henkilöstöresurssi on tällä hetkellä yksi henkilötyövuosi, joka tarkoittaa yhden kokoaikaisen työntekijän työpanosta vuoden aikana. Se lasketaan jakamalla yrityksen (tai yhteisön) kaikkien työntekijöiden palkatut tunnit, mukaan lukien säännöllinen työaika ja ylityöt, kokoaikaisten työntekijöiden keskimääräisillä vuosittaisilla työajan tunneilla. (Tilastokeskus, n.d.) Starttipaja Suunnan henkilötyövuosi toteutetaan työporeittain, jolloin työaika kahden työntekijän kesken on 50 % (Tilaja, henkilökohtainen tiedonanto, 16.9.2024).

Suomen nuorisotyön tilastojen mukaan vuonna 2023 yhteensä kaksitoista 18–29-vuotiasta nuorta teki pajasopimuksen starttipaja Suunnan toimintaan. Nuoret ohjautuivat toimintaan esimerkiksi toisen asteen oppilaitoksen, Ohjaamon tai sosiaali- ja terveystoimen kautta. (Suomen nuorisotyön tilastot, n.d.-a.) Starttipaja tarjoaa nuorille mahdollisuuden kehittää taitojaan ja saada tukea elämän eri osa-alueilla, mikä voi vaikuttaa heidän tulevaisuuden näkymiinsä merkittävästi.

3 STARTTIVALMENNUKSEN ROOLI TYÖPAJATOIMINNASSA

Tämän opinnäytetyön tietoperusta koostuu työpajatoiminnan ja starttivalmennuksen kehitysvaiheista sekä työpajapedagogiikasta. Lisäksi tarkastellaan starttivalmennusta työpajatoiminnan valmennusmuotona, käsitellen muun muassa kohderyhmää, keskeisiä tunnuspiirteitä ja starttivalmennuksen palvelupolkua. Luvussa 3.3 käsitellään sosiaalista vahvistumista sekä työ- ja starttipajatoiminnan vaikuttavuutta. Into – etsivä nuorisotyö ja työpajatoiminta ry julkaisi vuonna 2022 *Työpajatoiminnan laatukriteeristön ja keskeiset käsitteet* -julkaisun, joka on kehitetty yhteiskehittelyn voimin vuoden 2021 aikana. Työskentelyyn osallistui laaja-alainen ohjausryhmä, johon kuului edustajia työpajakentältä, ministeriöistä sekä aluehallintovirastoista. (Into – etsivä nuorisotyö ja työpajatoiminta ry, 2022, s. 3.) Seuraavaksi esitellään keskeisiä käsitteitä, jotka tukevat tietoperustan ymmärtämistä ja helpottavat sen lukemista.

Työpajatoiminta vahvistaa heikossa työmarkkina-asemassa olevien nuorten koulutus- ja työelämävalmiuksia. Sen keskeisenä tarkoituksena on edistää nuorten sosiaalista vahvistumista. Työpajatoiminta perustuu ammattitaitoiseen valmennukseen, yhteisöllisyyteen, osallisuuteen ja tekemällä oppimiseen. Toiminta on monialaista ja sijoittuu nuorisotyön, työllisyys-, koulutus- sekä sosiaalipalveluiden rajapinnoille. (Into – etsivä nuorisotyö ja työpajatoiminta ry, 2022, s. 5.)

Sosiaalinen vahvistaminen ja -vahvistuminen tarkoittaa nuoren sosiaalisen toimintakyvyn, arjenhallinnan sekä opiskelu- ja työelämävalmiuksien kehittämistä. Tavoitteena on parantaa nuoren elämänhallintaa ja keskeisiä elämäntaitoja, jotta hän pystyy paremmin toimimaan ja selviytymään erilaisissa sosiaalisissa tilanteissa sekä osallistumaan aktiivisesti yhteisöissä. Sosiaalinen vahvistaminen edellyttää itsetuntemusta ja ymmärrystä omista vahvuuksista ja osaaamisesta. Sosiaalinen vahvistaminen tukee nuoren kykyä vaikuttaa omaan elämäänsä ja selviytyä erilaisista haasteista, tarvittaessa hakien ja vastaanottaen apua. (Into – etsivä nuorisotyö ja työpajatoiminta ry, 2022, s. 5.)

Starttivalmennus on matalan kynnyksen starttipajatoimintaa, joka keskittyy erityisesti arjenhallinnan vahvistamiseen. Se tarjoaa kokonaisvaltaista tukea nuorille edistää yhteistyötä monialaisten toimijoiden kanssa. Starttivalmennus toimii usein ponnahduslautana siirtymälle starttipajalta muihin palveluihin, tukien yksilön kehitystä kohti pidempikestoisia ratkaisuja. (Into – etsivä nuorisotyö ja työpajatoiminta ry, 2022, s. 6.)

Yksilövalmennus tarjoaa kokonaisvaltaista tukea, joka keskittyy arjenhallinnan ja toimintakyvyn vahvistamiseen sekä auttaa nuoria löytämään sopivia jatkopolkuja. Yksilövalmennusta toutetaan sekä henkilökohtaisesti että ryhmämuotoisesti, jolloin nuoret saavat tukea sekä yksilöllisesti että yhteisöllisessä kontekstissa. Kokonaisvaltainen valmennus tukee nuorten kasvua ja kehitystä tarjoamalla heille henkilökohtaista ohjausta ja vertaistukea ryhmän sisällä. (Into – etsivä nuorisotyö ja työpajatoiminta ry, 2022, s. 6.)

Osallisuus syntyy, kun ihminen kokee kuuluvansa johonkin yhteisöön ja voi vaikuttaa oman elämänsä kulkuun, päätöksiin, palveluihin ja yhteisiin asioihin. Se näkyy luottamuksena, yhdenvertaisuutena ja arvostuksena, mikä korostuu esimerkiksi starttipajayhteisössä, jossa nuoret saavat mahdollisuuden vaikuttaa. Osallisuuden kokemus vahvistaa nuoren itsetuntoa ja kannustaa häntä aktiiviseen rooliin omassa elämässään ja yhteisössään. Käsitteenä osallisuus on monitahoinen ja monimerkityksinen, mutta sen keskiössä on aina kokemus kuulluksi tulemisesta ja mahdollisuudesta vaikuttaa sekä omaan elämään että ympäristöönsä. (Into – etsivä nuorisotyö ja työpajatoiminta ry, 2022, s. 8; Kekki ym., 2023 s. 7.)

Toimijuus tarjoaa pajaympäristössä nuorille monipuolisia mahdollisuuksia toimia, oppia ja oivaltaa. Toimijuutta tuetaan sekä yksin että yhdessä toimien, niin pajalla kuin sen ulkopuolellakin. Käsillä tekeminen, kokeilemalla ja tutkimalla oppiminen ovat toiminnan keskeisiä elementtejä, jotka edistävät nuorten itseohjautuvuutta, motivaatiota, sitoutumista ja aktiivisuutta. Tämä lähestymistapa tuo onnistumisen kokemuksia ja vahvistaa itsetuntoa oivallusten ja oppimisen kautta. (Riipinen, 2023, s. 66.)

Yhteisöllisyys syntyy sujuvasta yhteistyöstä ja yhdessä tekemisestä. Se muodostuu vuorovaikutuksesta, merkityksellisistä sosiaalisista suhteista, luottamuksesta, arvostuksesta, yhteenkuuluvuuden tunteesta sekä vertaistuesta. Yhteisöllisyys on tärkeä osa starttivalmennusta, sillä se luo turvallisen ympäristön, jossa jokainen voi tuntea itsensä arvokkaaksi ja osaksi ryhmää. Kun nuori vahvistuu osana yhteisöä, hänen kykynsä toimia itsenäisesti ja samalla kantaa vastuuta yhteisön hyväksi kasvaa myös pajatoiminnan ulkopuolella. (Into – etsivä nuorisotyö ja työpajatoiminta ry, 2022, s. 8; Riipinen ym., 2023, s. 29.)

3.1 Työpajatoiminnan ja starttivalmennuksen kehitysvaiheita ja nykytila

Nuorten työpajatoiminta alkoi Suomessa 1980-luvulla, jolloin ensimmäiset työpajat perustettiin Helsinkiin, Vantaalle, Kuhmoon, Sotkamoon ja Suomussalmelle (Opetusministeriö, 2004, s. 8). Opetus- ja kulttuuriministeriö myönsi valtionavustuksia työpajatoimintaan vuodesta 1983

alkaen (Riipinen ym., 2023, s. 5). Alkuvaiheiden tavoitteena oli kehittää innovatiivisia menetelmiä nuorten syrjäytymisen ehkäisemiseksi, yhdistäen nuorisotyön ja työhallinnan tavoitteet. Työpajojen rooli oli tarjota nuorille sekä työmahdollisuuksia että käytännön kokemuksia. (Opetusministeriö, 2004, s. 8–9.)

1990-luvun lama aiheutti nuorten työttömyyden nousun lähes 100 000:een, ja vuonna 1994 valtionapua lisättiin kansliapäällikkötyöryhmän suositusten mukaisesti (Opetusministeriö, 2004, s. 8). Lisärahoitus mahdollisti työpajojen laajentamisen ja sosiaalitoimen osallistumisen toimintaan. Sosiaalirahasto-ohjelman myötä, joka käynnistyi vuonna 1995, asiantuntijat pystyivät laatimaan nuorille henkilökohtaisia suunnitelmia. 1990-luvulla noin 40 000 nuorta osallistui työpajatoimintaan, ja 65–70 % heistä siirtyi pajajakson jälkeen koulutukseen tai työelämään. (Opetusministeriö, 2004, s. 8–9.)

2000-luvun alussa työpajatoiminnan starttivalmennusmallia kehitettiin vastaamaan erityistä tukea tarvitsevien nuorten tarpeisiin (Hannila-Niemelä ym., 2015, s. 10). Starttivalmennuksen keskeisenä tavoitteena on parantaa nuorten arjenhallintataitoja ja tukea heidän elämänhallintaansa. Starttivalmennus tarjoaa matalan kynnyksen valmennusta monialaisena sosiaalisen kuntoutuksen muotona. (Hannila-Niemelä ym., 2016, s. 5.)

Vuonna 2023 Suomessa toimi 219 työpajaa, joista 110 tarjosi starttivalmennusta. Suomen nuorisotyön tilastojen mukaan vuosina 2014–2023 starttivalmennusta tarjosi 96–121 työpajaa. (Suomen nuorisotyön tilastot, n.d.-b; n.d.-c.) Starttivalmennuksen kysyntä on ollut vakaata ja mahdollisesti kasvavaa, mikä korostaa sen merkitystä nuorten tukemisessa ja valmennuksessa. Starttivalmennus on tärkeä osa työpajatoimintaa, ja sen tarjoaminen on laajentunut useissa työpajoissa, mikä voi viestiä lisääntyneestä tarpeesta nuorten arjenhallinnan ja elämänpolkujen tukemisessa.

Viimeisen vuosikymmenen aikana työpajatoiminnan kehittämisessä on keskitytty oppimisympäristöjen vahvistamiseen, laadun parantamiseen ja vaikuttavuuden lisäämiseen. Uudistettu nuorisolaki säätelee nykyisin työpajatoimintaa ja tunnistaa työpajat oppimisympäristöiksi myös oppivelvollisuuslain ja tutkintoon valmentavan koulutuksen lain mukaisesti. Tulevaisuudessa työpajatoiminta saattaa integroitua tiiviimmin koulutuskenttään hallitusohjelman (2023–2027) mukaisesti, mikä mahdollistaa oppivelvollisuuden suorittamisen myös työpajoilla. (Riipinen ym., 2023, s. 5.)

1.1.2023 astui voimaan merkittävä lakisääteinen uudistus, jonka mukaan kaikki sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut, kuten kuntouttava työtoiminta ja sosiaalinen kuntoutus, siirtyivät kuntien vastuulta hyvinvointialueiden järjestettäväksi. Hyvinvointialueiden rahoitus perustuu pääosin valtion varoihin, ja siitä säädetään laissa hyvinvointialueiden rahoituksesta (617/2021). (Hilpinen, 2023, s. 21.) Meidän on huomattava, että muutos on merkittävä, sillä se saattaa vaikuttaa alueellisten palveluiden, kuten starttipajojen saatavuuteen ja laatuun, sekä kuntien rooliin sosiaalipalveluiden tarjoamisessa. Hyvinvointialueiden vastuulle siirtyminen voi tuoda mukanaan uusia haasteita ja mahdollisuuksia työ- ja starttipajojen kehittämisessä.

Opetus- ja kulttuuriministeriön työpajatyöryhmän selvityksessä arvioitiin, tarvitseeko työpajatoiminnan lainsäädäntö uudistusta. Tavoitteena oli kehittää poikkihallinnollista, joustavaa toimintaa, joka tukee asiakaslähtöisyyttä. Kunnat, kuntayhtymät ja työhallinto ovat toteuttaneet työpajatoimintaa sosiaali-, työllisyys- ja koulutuspalveluiden monialaisena tukipalveluna, mutta sen järjestämisestä ei ole säädetty lainsäädännössä, nuorisolakia lukuun ottamatta. (Hilpinen, 2023, s. 41.) Selvityksessä ehdotettiin lakiin perustuvia toimenpiteitä valmennustyön tukemiseksi, rahoituksen monikanavaisuuden parantamiseksi sekä sosiaaliturvan uudistuksen huomioimista työpajatoiminnassa (Hilpinen, 2023, s. 42–43).

Työpajatoimintaa ohjaa työpajapedagogiikka

Tutkijat ja kouluttajat ovat tutkineet ja soveltaneet työpajapedagogiikkaa ainakin vuodesta 2007 lähtien. Työpajapedagoginen lähestymistapa perustuu käsitykseen, että perinteinen kouluopetus ei aina vastaa työpajatoiminnan erityistarpeita. Työpajapedagogiikan kehittämisen taustalla on halu tukea nuorten yksilöllistä kehitystä ja osallistumista joustavilla menetelmillä, jotka huomioivat erilaiset oppimistarpeet ja etenemisnopeudet. (Hämäläinen & Palo, 2014, s. 24.) Työpaja tarjoaa nuorille mahdollisuuden yksilölliseen kasvuun ja mukautuu heidän tarpeidensa mukaan. Työpajaympäristö mahdollistaa erilaisten työ- ja oppimiskokonaisuuksien rakentamisen sekä työpajan sisällä, että sen laajassa yhteistyöverkostossa.

Valmennuksessa korostuu tekemällä oppiminen, ja luovat menetelmät ovat keskeisiä työpajassa käytettäviä välineitä (Hämäläinen & Palo, 2014, s. 24). Tekemällä oppiminen auttaa nuorta tunnistamaan omat vahvuutensa ja kykynsä, mikä on olennainen osa kokonaisvaltaista huomioimista. Työpajan yhteisöllisyys rakentuu yhteisistä arvoista, tavoitteista ja toimintatavoista,

jotka luodaan vuorovaikutuksen ja dialogin kautta (Hämäläinen & Palo, 2014, s. 24). Yhteisöllisyys on nuoren henkilökohtaista huomioimista, näkemistä ja ymmärtämistä, mikä vahvistaa hänen osallisuuttaan ja sitoutumistaan pajatoimintaan.

Dialogisuus tarkoittaa vuorovaikutusta, jossa ohjaajat ja nuoret ovat tasavertaisia ja valmiita tarkastelemaan ja kyseenalaistamaan omia ennako-oletuksiaan. Dialogi perustuu toisten näkökulmien aktiiviseen ja empaattiseen kuuntelemiseen. Työpajoilla dialogisuus on keskeinen osa valmennustyötä, ja nuorten yksilöllinen kohtaaminen sekä heidän mielipiteidensä kuuleminen ilmentävät tätä vuorovaikutustapaa. (Into – etsivä nuorisotyö ja työpajatoiminta ry, 2022, s. 8.)

3.2 Starttivalmennus työpajatoiminnan valmennusmuotona

Työpajojen valmennusmenetelmissä yhdistyvät yksilö-, ryhmä- ja työvalmennus, joita ohjaajat käyttävät joustavasti nuorten tarpeiden mukaan. Näitä valmennusmuotoja voidaan yhdistellä eri tavoin, ja esimerkiksi starttivalmennus on yksi tapa vastata nuorten erityisiin haasteisiin, kuten arjen hallinnan ja mielenterveysongelmien tukemiseen. (Riipinen ym., 2023, s. 70.) Tässä opinnäytetyössä keskitytään starttivalmennuksen näkökulmiin. Starttivalmennus on erityisen tärkeä ja matalan kynnyksen tarjoava pajamuoto haavoittuvassa asemassa olevien nuorten tukemisessa, ja siksi se on tämän opinnäytetyön keskeinen tarkastelun kohde. Seuraavaksi kuvataan starttivalmennuksen kohderyhmää, keskeisiä tunnuspiirteitä ja palvelupolkua.

Starttivalmennuksen merkitys korostuu erityisesti silloin, kun nuorilla on monimutkaisia elämäntilanteita, jotka vaativat yksilöllistä ja kokonaisvaltaista tukea. Tässä yhteydessä perinteinen työpajatoiminta ei riitä vastaamaan kaikkien nuorten tarpeisiin, vaan tarvitaan joustavampia ja yksilöllisempiä lähestymistapoja. (Hannila-Niemelä ym., 2016, s. 10–11.) Starttivalmennus tukee nuoria monin tavoin, erityisesti tarjoamalla heille mahdollisuuden räätälöityihin pajajaksoihin, jotka ottavat huomioon nuoren voimavarat ja jaksamisen. Yksilöllinen tuki ei vain vastaa nuoren tarpeisiin, vaan myös auttaa häntä löytämään sopivia palveluja laajemmasta verkostosta. (Hannila-Niemelä ym., 2016, s. 10.) Yhteisöllisyys ja vertaistuki ovat keskeisiä elementtejä, jotka auttavat nuorta vahvistamaan itsetuntoaan ja sitoutumaan aktiivisemmin omaan tulevaisuuteensa. Starttivalmennuksen tavoitteena on rohkaista nuoria ottamaan aktiivisempi rooli omassa elämässään, mikä parantaa heidän mahdollisuuksiaan menestyä jatkossa.

Starttivalmennuksen eri osa-alueiden, kuten yksilö- ja ryhmävalmennuksen yhdistäminen tekevät starttivalmennuksesta joustavan valmennusmuodon nuorten tukemisessa. Yksilövalmennus

keskittyy nuoren henkilökohtaisten haasteiden ratkaisemiseen ja tulevaisuuden suunnitelmien rakentamiseen, kun taas ryhmävalmennus kehittää arjenhallintataitoja ja sosiaalista toimintakykyä ryhmässä toimimisen kautta. (Hannila-Niemelä ym., 2016, s. 11.) Valmennusmuotojen yhdistäminen mahdollistaa sen, että valmennus sopeutuu kunkin nuoren ainutlaatuisiin tarpeisiin ja auttaa häntä etenemään askel kerrallaan kohti pitkäkestoisia tavoitteita.

Starttivalmennus käynnistyy, kun yhteistyökumppani, kuten Ohjaamo, TE-palvelu, sosiaali-toimi tai etsivä nuorisotyö, ottaa yhteyttä nuoreen ja ohjaa hänet starttipajalle tutustumiskäyn-
nille. Tutustumiskäyntien tavoitteena on herättää nuoren kiinnostus ja motivaatio osallistua starttivalmennukseen sekä varmistaa, että valmennukseen osallistuminen koetaan vapaaehtoiseksi. (Hannila-Niemelä ym., 2015, s. 20.) Tutustumiskäyntien aikana pyritään luomaan nuorelle myönteinen ensivaikutelma starttipajasta ja sen tarjoamista mahdollisuuksista, mikä voi tukea hänen sitoutumistaan starttivalmennukseen.

Starttivalmennuksen alussa määritellään yhdessä nuoren kanssa tavoitteet ja laaditaan henkilökohtainen pajasuunnitelma. Alkuvaiheessa asetettavat tavoitteet ovat konkreettisia ja nuoren tarpeiden mukaisia, kuten: osallistuminen starttipajalle kahdesti viikossa, tarvittavien asiakirjojen toimittaminen sosiaalitoimeen, päivärytmin parantaminen ja mielekkään tekemisen löytäminen arkeen. (Hannila-Niemelä ym., 2015, s. 23.) Starttivalmennuksessa edetään pienin konkreettisin askelin, mikä auttaa nuorta saavuttamaan onnistumisen kokemuksia ja vahvistamaan itsetuntoa.

3.3 Sosiaalisen vahvistumisen vaikuttavuus startti- ja työpajatoiminnassa

Kuva 1. Sosiaalisen vahvistumisen osa-alueet: Itsetuntemus, sosiaaliset taidot, arjen hallinta, opiskelu- ja työvalmiudet sekä elämänhallinta. Kuva: Into – etsivä nuorisotyö ja työpajatoiminta ry (2021).

Kuvassa 1 esitetään sosiaalisen vahvistumisen viisi keskeistä osa-alueetta, jotka tiivistävät nuoren voimavarojen ja käytännön taitojen kehittymiseen. Sosiaalinen vahvistuminen tuo esiin esimerkiksi nuoren itsetuntemuksen, sosiaalisten taitojen ja elämänhallinnan vahvistumisen. Kehitys tukee nuoren kykyä osallistua aktiivisesti yhteiskuntaan sekä omaksua uusia taitoja, jotka parantavat hänen arjenhallintaansa ja valmiuksiaan edetä opinnoissa ja työelämässä. (Kinnunen, 2016, s. 19–20.) Sosiaalisen vahvistumisen osa-alueita tarkastellessa voidaan havaita, että sosiaalinen vahvistuminen parantaa nuorten hyvinvointia ja yhteiskuntaan osallistumismahdollisuuksia.

Itsetuntemus on olennainen osa sosiaalista vahvistumista. Hyvin kehittynyt itsetuntemus auttaa nuorta arvioimaan realistisesti omia vahvuuksiaan ja rajoitteitaan, mikä tukee hänen kykyään asettaa realistisia tavoitteita ja toimia itsenäisesti. Itseluottamus puolestaan on avainasemassa tasavertaisessa vuorovaikutuksessa muiden kanssa ja omien näkemysten rohkeassa esille tuomisessa. (Kinnunen, 2016, s. 20.) Hyvä itsetuntemus ja itseluottamus ilmenevät nuorilla kykyinä ottaa vastuuta omista päätöksistään ja asettaa realistisia tavoitteita, mikä puolestaan vahvistaa heidän elämänhallintaansa.

Sosiaalisten taitojen vahvistuminen tukee vuorovaikutustilanteissa toimimista ja eri näkökulmien arvostamista. Kyky rakentaa ja ylläpitää luottamusta sekä toimia osana laajempaa yhteisöä edistää sekä yksilön että koko yhteisön hyvinvointia. (Kinnunen, 2016, s. 20.) Sosiaaliset taidot korostuvat esimerkiksi nuorten ryhmävalmennuksissa, joissa vertaistuki ja yhteisöllisyys luovat turvallisen ympäristön sosiaalisten taitojen omaksumiselle.

Arjen hallinta on nuorten sosiaalista vahvistumista tukeva keskeinen tekijä. Arjen hallinta ilmenee esimerkiksi säännöllisen päivärytmin saavuttamisessa, aikatauluihin sitoutumisessa, jaksamisessa, palveluiden käyttämisessä, raha-asioiden hoitamisessa ja päihteiden käytön hallinnassa. (Kinnunen, 2016, s. 20–21.) Kun nuoret saavuttavat parempia taitoja arjenhallinnassa, he pystyvät selviytymään päivittäisistä haasteista itsenäisemmin, mikä parantaa heidän kokonaisvaltaista hyvinvointiaan ja auttaa heitä valmistautumaan opintoihin ja työelämään.

Sosiaalinen vahvistuminen näkyy myös nuorten opiskelu- ja työelämävalmiuksien parantumisena. Työpajatoiminnassa nuorten siirtymistä opintoihin ja työelämään mitataan tuloksellisuutena, mutta yhtä tärkeää on huomioida myös ne edistysaskeleet, joita nuoret ottavat matkalla kohti näitä tavoitteita. (Kinnunen, 2016, s. 21.) Näin voidaan huomata, että sosiaalinen vahvistuminen ei ole vain päämäärä, vaan jatkuva prosessi, joka edistää nuorten itsetuntoa ja elämänhallintaa pitkän aikavälin menestyksen saavuttamiseksi.

Hyvä elämänhallinta on keskeinen osa koherenssia, eli kokemusta siitä, että elämä on mielekästä ja hallittavissa. Hyvän elämänhallinnan hallitseminen auttaa nuorta löytämään sisäisiä voimavaroja, selviytymään vastoinkäymisistä ja vastaanottamaan tukea tarvittaessa. Hyvä elämänhallinta perustuu ymmärrykseen syy-seuraussuhteista sekä kokemukseen siitä, että nuori voi vaikuttaa omaan elämäänsä. Elämänhallintaan liittyy myös resilienssi, eli kyky sopeutua odottamattomiin muutoksiin ja selviytyä joustavasti vastoinkäymisistä. (Kinnunen, 2016, s. 21.)

SOVARI-mittari työpajatoiminnan vaikuttavuuden seurannassa

Sovari, sosiaalisen vahvistumisen mittari, arvioi työpajatoiminnan ja etsivän nuorisotyön vaikuttavuutta erityisesti nuorten sosiaalisen vahvistumisen näkökulmasta. Sen tavoitteena on mitata ja tuoda esiin, kuinka nämä palvelut edistävät nuorten sosiaalista vahvistumista, joka on olennaista työpajatoiminnassa. Sovari täydentää tilastollisia tietoja, joiden avulla seurataan

nuorten sijoittumista esimerkiksi koulutukseen, työelämään tai muihin palveluihin. Sovari-mittari tarjoaa yhtenäistä ja vertailukelpoista tietoa työpajojen vaikuttavuudesta koko maassa. (Kinnunen, 2023, s. 3.)

Sovarin tuottama tieto auttaa organisaatioita osoittamaan rahoittajille ja muille sidosryhmille palveluidensa laadun ja vaikutukset nuorten kokemusten perusteella. Tätä tietoa voidaan hyödyntää myös toiminnan kehittämisessä. Nuorten osallisuus on keskeistä, ja heidän kokemustensa huomioon ottaminen on tärkeää työpajatoiminnan kehittämisessä. (Kinnunen, 2023 s. 3.) Tärkeää on tuoda näkyville, miten työpajatoiminta vaikuttaa nuorten elämäntilanteisiin, jotta näiden palveluiden arvo ja tarve palvelujärjestelmässä voidaan ymmärtää.

Sovari-mittaria hallinnoi Into – etsivä nuorisotyö ja työpajatoiminta ry, osana Opetus- ja kulttuuriministeriön (OKM) tukemaa kohdennetun nuorisotyön osallistamiskeskustoimintaa. Sovari on kehitetty tiiviissä yhteistyössä työpajojen, etsivän nuorisotyön ja nuorten kanssa. (Kinnunen, 2023, s. 3.) Nuorilähtöinen kehittäminen takaa sen, että Sovari vastaa käytännön tarpeisiin ja haasteisiin. Sovari-mittarin hyödyntäminen tarjoaa arvokasta tietoa nuorisotyön kentällä ja auttaa parantamaan palveluiden laatua ja saavutettavuutta.

Kinnusen vuonna 2023 julkaisemassa teoksessa ”*Paljon hyviä eväitä jatkaa elämää eteenpäin*” käsitellään työpajatoiminnan valtakunnallisia Sovari-tuloksia vuodelta 2022. Teos tarjoaa tietoa työpajatoiminnasta, mutta ei syvenny starttipajatoimintaan, mikä rajoittaa sen soveltuvuutta starttipajatoiminnan yksityiskohtaisemmassa tarkastelussa. Tästä syystä olen täydentänyt tietoperustaa Mikko Kesän vuonna 2015 kirjoittamalla yhteenvetoraportilla, joka tarjoaa kattavampaa näkökulmaa starttipajatoimintaan ja sen erityispiirteisiin.

Kesän (2015, s. 3) raportti tarjoaa näkemyksiä ja kokemuksia starttivalmennukseen osallistuvilta nuorilta, ja se on laadittu Valtakunnallisen työpajayhdistyksen Startti parempaan elämään -juurruttamishankkeen (2012–2016) yhteydessä. Raporttia varten Kesä haastatteli noin viittäkymmentä (50) nuorta kymmeneltä eri paikkakunnalta, mikä antaa laajan ja monipuolisen kuvan starttivalmennuksen vaikutuksista ja kokemuksista eri alueilla. Raportti tarjoaa arvokasta tietoa starttivalmennuksen käytännön toteutuksesta ja nuorten henkilökohtaisista kokemuksista, mikä täydentää Kinnusen teoksesta saatuja tietoja.

Kesän (2015, s. 18) tekemien havaintojen mukaan toiminnan onnistuminen edellyttää kolmen päätekijän huomioimista. Ensinnäkin nuorten hyvinvointi ja tarpeet on asetettava toiminnan keskiöön ja vahvistaa toiminnan merkitystä nuorille. Kun tämä periaate toteutuu, toiminnan tulokset näkyvät sekä tilastoissa että vaikutuksissa. On kuitenkin muistettava, että pelkät tilastot

ja taloudelliset mittarit eivät yksin riitä vastaamaan niihin tavoitteisiin, joita nuoret asettavat itselleen starttipajatoiminnan kautta.

Kesä (2015, s. 18) nostaa toiseksi keskeiseksi tekijäksi ohjaajien roolin, sillä he ovat merkittävä voimavara starttipajatoiminnassa. Ohjaajien asiantuntemus ja asema luotettavina tukijoina tukevat nuoria. Kolmas tärkeä tekijä on nuorten luottamuksen vahvistaminen, joka on ratkaisevaa heidän kehitykselleen ja kyvyilleen vastaanottaa ulkopuolista tukea.

Toiminnan kehittäminen edellyttää useita toimenpiteitä. Ensinnäkin on tärkeää vahvistaa toiminnan merkityksellisyyttä nuorille ja tukea heidän identiteettinsä kehittymistä starttipajaan osallistumisen aikana. (Kesä, 2015, s. 18.) Kesän (2015, s. 18) toisena havaintona toiminnan on oltava joustavaa ja mukauduttava nuorten arjen tarpeisiin. Haasteiden tulee vastata nuorten valmiuksia kohdata ne, joten nuorille on tarjottava tukea ja kannustusta, kun he kokevat tarvitsevansa lisääpua.

Kolmantena havaintona Kesä (2015, s. 18) painottaa, että starttipajatoiminnan suunnitelmallisuutta ja säännöllisyyttä on kehitettävä, jotta nuorille pystytään luomaan turvallinen ja selkeä rytmi, joka tukee heidän arkeaan. Tavoitteellisuus tulee sisällyttää starttipajatoiminnan rakenteisiin niin, että se ei kuormita nuoria, vaan tarjoaa heille tukea ja ohjausta heidän yksilöllisellä polullaan.

4 KEHITTÄMISTYÖN LÄHTÖKOHDAT JA MENETELMÄT

4.1 Tarve ja tavoitteet kehittämistyölle

Humanistisessa ammattikorkeakoulussa opinnäytetyön tavoitteena on kehittää tilaajan toimintaa. Tässä kontekstissa on keskeistä puhua tutkimuksellisen kehittämistyön menetelmistä perinteisten tutkimusmenetelmien sijaan. (Humanistinen ammattikorkeakoulu, 2024a.) Tutkimuksellinen kehittämistyö keskittyy käytännön ongelmien ratkomiseen ja toiminnan parantamiseen yhdessä tilaajan kanssa, mikä edellyttää menetelmien valintaa, jotka tukevat aktiivista vuorovaikutusta ja innovatiivisia ratkaisuja. Kehittämistyö mahdollistaa syvällisemmän ja käytännönläheisemmän ymmärryksen kehittämistarpeista ja -mahdollisuuksista.

Opinnäytetyön tarve alkoi hahmottua yhteisöpedagogin kehittävän harjoittelun aikana keväällä 2023, jolloin toteutin teemahaastattelun starttipajan nuorille. Haastattelussa selvitin nuorten osallisuuden kokemuksia starttipajatoiminnassa. Tuloksista ilmeni, että nuoret toivoivat enemmän ryhmätoimintaa, mikä johti päätökseen keskittyä tässä opinnäytetyössä ryhmäosallisuuden ja yhdessä tekemisen edistämiseen.

Keskusteltuani opinnäytetyön aiheesta tilaajan kanssa, nousi esiin tarve tarkastella starttipajatoiminnan ajankohtaisuutta ja nykytilaa. Opinnäytetyön tilaaja toivoi selvitystä siitä, miltä starttipajatoiminta näyttää nykyisin ja millaista sen tulisi olla vuonna 2024 ottaen huomioon yhteiskunnan muuttuvat tarpeet. Koin tärkeäksi nostaa esille yhteiskunnallisesti ajankohtaisen aiheen ja tuoda tietoa starttipajatoiminnasta työpajatoiminnan valmennusmuotona sekä sen vaikutuksista ja hyödyistä eri toimijoille, kuten järjestöille.

Halusin tutustua starttipajatoiminnan historiaan kirjallisuuden ja tutkimusten avulla saadakseni kokonaisvaltaisen käsityksen starttipajatoiminnan ja -valmennuksen roolista työpajatoiminnassa sekä sen yhteydestä yhteiskunnallisiin ilmiöihin. Lisäksi halusin, että työni olisi toiminnallinen ja tukisi työpajapedagogisia lähestymistapoja ja arvoja. Lähtökohtana oli ottaa starttipajan nuoret ja ohjaajat mukaan starttipajatoiminnan kehittämiseen yhteiskehittämisen keinoin. Opinnäytetyön kehittämistehtäviksi muotoutuivat seuraavat:

1. Millaisia vaikutuksia yhteiskunnan muutoksilla on starttipajatoimintaan?
2. Millä keinoin starttipajatoimintaa voidaan tukea ja tuoda entistä näkyvämmäksi?

Ensimmäisen kehittämistehtävän tarkoituksena oli selvittää, miten yhteiskunnan muutosilmiöt vaikuttavat starttipajatoiminnan tarpeisiin, toimintaan ja rooliin. Lähestymistapa auttaa ymmärtämään, miten starttipaja voi sopeutua ja vastata nykypäivän haasteisiin ja muutoksiin. Tavoitteena oli hahmottaa, mitä kehityssuuntia starttipajatoiminnassa tulisi ottaa huomioon, jotta toiminta pysyy relevanttina ja tehokkaana yhteiskunnan kontekstissa.

Toisen kehittämistehtävän tarkoituksena oli tarkastella keinoja, joilla voidaan parantaa starttipajan näkyvyyttä ja houkuttelevuutta. Tavoitteena oli kehittää ja ehdottaa käytännön toimenpiteitä ja strategioita, jotka auttavat lisäämään starttipajan tunnettavuutta ja vetovoimaa erityisesti nuorten keskuudessa. Tässä yhteydessä tarkasteltiin starttipajatoiminnan asiantuntijoiden teemahaastatteluita, joista nousi erilaisia näkökulmia, joiden avulla voidaan tehokkaasti tavoittaa nuoria ja houkuttaa heitä osallistumaan starttipajatoimintaan.

4.2 Menetelmänä teemahaastattelu

Opinnäytetyön kehittämistyön menetelmäksi muotoutui teemahaastattelu, jonka valitsin sen kyvyn vuoksi tuottaa syvällistä tietoa starttipajatoiminnasta. Teemahaastattelussa keskityttiin erityisesti keräämään laadullista aineistoa starttipajatoiminnan asiantuntijoilta, jotta saataisiin kattava kuva starttipajatoiminnan nykytilasta ja kehittämistarpeista. Haastatteluiden avulla pyrittiin ymmärtämään starttipajatoiminnan asiantuntijoiden kokemuksia, haasteita ja odotuksia, mikä mahdollistaa toiminnan räätälöimisen vastaamaan paremmin nuorten tarpeita. Lisäksi teemahaastattelut tarjosivat mahdollisuuden kerätä arvokasta palautetta ja kehittämisehdotuksia, jotka voivat toimia perustana starttipajatoiminnan näkyvyyden ja houkuttelevuuden parantamiselle. Analysoin haastatteluiden tulokset teemoittain, mikä auttoi hahmottamaan keskeiset kehittämiskohteet ja luomaan konkreettisia toimenpiteitä niiden ratkaisemiseksi.

Teemahaastattelu on puolistrukturoitu haastattelumenetelmä, joka sijoittuu lomakehaastattelun ja avoimen haastattelun välimaastoon. Menetelmän keskeisenä piirteenä on keskustelun ohjaaminen ennalta suunniteltujen teemojen mukaisesti, kuitenkin rajoittumatta tarkkoihin, valmiiksi muotoiltuihin kysymyksiin. Haastattelijan tehtävänä on etukäteen määritellä käsiteltävät teemat, mutta samalla olla avoin uusille löydöille ja aiheille, jotka saattavat nousta esiin aineiston analysoinnin myötä. (Hirsjärvi & Hurme, 2022, luku: Teemahaastattelu – puolistrukturoitu haastattelu.)

Teemahaastattelun tavoitteena on mahdollistaa haastateltavien omien mielipiteiden ja kokemusten esille tuominen. Haastattelutilanteessa korostuu starttipajatoiminnan asiantuntijoiden

tulkintojen esiin tuominen, mikä syntyy vuorovaikutuksessa heidän kanssaan. (Hirsjärvi & Hurme, 2022, luku: Teemahaastattelu – puolistrukturoitu haastattelu.) Teemahaastattelun onnistunut toteutus edellyttää perusteellista aihepiirin tuntemusta sekä huolellista haastateltavien valintaa kehittämistyön tavoitteiden mukaisesti. Haastatteluun osallistujat ovat tärkeää valita siten, että heillä on mahdollisuus tarjota aineistoa kehittämistyön kannalta kiinnostavista aiheista. (Hyvärinen ym., 2021.)

Toteutin teemahaastattelut kutsumalla starttipajatoiminnan asiantuntijoita mukaan kehittämistyöhön. Kutsut teemahaastatteluun lähetin sähköpostilla. Lähetin sähköpostin liitteenä Humanistisen ammattikorkeakoulun eettisten ohjeiden mukaisesti laaditun informointi- ja suostumuslomakkeen sekä kysymysrunkopohjan, jotta haastateltavat voisivat tutustua niihin etukäteen. Ennen haastattelua on tärkeää pyytää lupa äänittämiseen sekä selventää haastattelun tarkoitus ja tiedottaa, miten ja missä haastattelun sisältöä ja analyysiä tullaan käyttämään (Hyvärinen ym., 2021). Tällainen avoimuus ja rehellisyys edistävät luottamuksellisen ilmapiirin syntymistä.

Haastattelut järjestin toukokuussa 2024 Teams-videoyhteyden välityksellä. Teams toimi yhteistyöalustana, jonka avulla tallensin ja litteroin haastattelut tietoturvallisesti tekstimuotoon. Teams on osa Microsoft Office 365 -pakettia ja toimii yhteistyöalustana, joka helpottaa tiimien välistä viestintää, videopuheluita sekä tiedostojen tallennusta ja muokkausta (Humanistinen ammattikorkeakoulu, 2024c).

Teemahaastattelu valikoitui yhdeksi kehittämistyön menetelmäksi, koska koin sen tarjoavan hyvän ja informatiivisen lähestymistavan opinnäytetyöhöni. Teemahaastattelun kysymykset ja teemat perustuivat asiantuntijatietoihin, mikä vahvisti haastatteluiden uskottavuutta ja vastaus-ten todenmukaisuutta. Haastattelumenetelmistä teemahaastattelu vaikutti luontevimmalta valinnalta, koska se antoi keskusteluille tilaa, toi starttipajatoiminnan asiantuntijoiden omaa ääntä kuuluviin ja mahdollisti aiheiden laajemman käsittelyn.

4.3 Teemahaastatteluiden analyysi

Laadullisella analyysillä tarkoitetaan aineiston tiivistämistä ja käsitteellistämistä teoreettiseksi ymmärrykseksi. Tavoitteena on syventää ymmärrystä aineistosta ja paljastaa sen merkitykset. Analyysimenetelmät vaihtelevat tutkimusongelman ja teoreettisen viitekehyksen mukaan, ja ne voivat sisältää realistisia, sosiaalisen konstruktionismin tai fenomenologisia lähestymistapoja.

Analyysin valmistelu alkaa aineistoon perehtymisellä ja teknisellä käsittelyllä, kuten litteroinnilla, ja jatkuu aineiston huolellisella tarkastelulla ja tulkinnalla teoriaa hyödyntäen. (Günther ym., 2021.)

Laadullinen sisällönanalyysi on lähellä teemoittelua, ja näitä termejä käytetään usein vaihtoehtoisesti. Sisällönanalyysi keskittyy aineiston sisällön tutkimiseen: mitä aiheita, teemoja ja asioita aineistossa käsitellään. Sisällönanalyysi voi sisältää esimerkiksi haastatteluiden, mediatekstien tai valokuvien sisällön tarkastelua. Analyysi ei yleensä kohdistu aineiston kielelliseen tai visuaaliseen muotoon, vaan sen sisältöön. (Vuori, 2021.)

Aloitin suunnittelemaan ja kokoamaan haastattelun teemat sellaisten asioiden pohjalta, jotka mielestäni liittyivät starttipajatoimintaan. Teemahaastattelua varten laatimani kysymysrunko toimi keskustelun ohjenuorana ja löytyy opinnäytetyön liitteistä (liite 1). Teemahaastattelun kysymykset olivat seuraavat:

Kuinka määrittelisit nykyaikaisen starttipajatoiminnan?

Mitä muutoksia olet havainnut starttipajatoiminnassa viime vuosina?

Mitkä ovat mielestäsi starttipajatoiminnan tärkeimmät tavoitteet?

Mitkä ovat ne keskeiset elementit, joita tulisi korostaa starttipajatoiminnassa?

Millaisena koet nykyaikaisen starttipajatoiminnan?

Kuinka merkittävänä näet yhteistyön muiden organisaatioiden ja tahojen kanssa starttipajatoiminnassa? Kerro jokin esimerkki.

Minkälaisia kokemuksia sinulla on yhteistyöstä muiden toimijoiden kanssa starttipajatoiminnan kehittämisestä?

Mihin suuntaan uskot starttipajatoiminnan kehittyvän tulevaisuudessa?

Mitkä tekijät vaikuttavat mielestäsi eniten starttipajatoiminnan tulevaisuuteen?

Aloitin teemahaastattelut johdannolla, jonka aikana haastateltavat esittelivät asiantuntijuuttaan suhteessa starttipajatoimintaan. Johdannon jälkeen tarkensin haastattelua yksityiskohtaisemmillä kysymyksillä. Kysymysten tulee olla ymmärrettäviä, ja haastattelijan on otettava huomioon myös mahdolliset sivukysymykset, jotka voivat nousta esiin haastattelun aikana (Hyvärinen ym., 2021). Haastattelun teemat ohjasivat keskustelua ja auttoivat konkretisoimaan opinnäytetyön tavoitteita, jotka käsittelivät starttipajatoiminnan nykytilannetta ja yhteiskunnallisia muutoksia. Seuraava luku käsittelee haastatteluaineistoista nostamiani tuloksia.

5 STARTTIPAJATOIMINTA ASIANTUNTIJOIDEN KUVAMAANA

Opinnäytetyön teemahaastattelut käsittelivät starttipajatoimintaa yhteiskunnallisen tarkastelun kontekstissa. Kaksi starttipajatoiminnan asiantuntijaa osallistui teemahaastatteluihin. Teemahaastattelut kestivät yhteensä noin puolitoista tuntia ja litteroitua aineistoa kertyi 16 tekstisivun verran. Litteroinnin apuna käytin Teamsin litterointityökalua.

Aloitin aineiston käsittelyn haastatteluiden Teams videotallenteiden litteroinnilla. Kallion (2021) mukaan litterointi tarkoittaa puheen ja toiminnan muuntamista kirjoitettuun muotoon. Litterointi on tärkeä vaihe laadullisen aineiston käsittelyssä ja analysoinnissa. Se toimii analyysin ensimmäisenä vaiheena ja antaa haastattelijalle mahdollisuuden perehtyä aineistoon tarkasti, mikä auttaa tekemään havaintoja ja tulkintoja kerätystä aineistosta.

Korostin litteroidusta tekstistä tärkeimpiä asiasanoja, joiden pohjalta muodostin ytimekkäitä teemalauseita. Näiden teemalauseiden alle kirjasin haastatteluista nousseita havaintoja, minkä jälkeen muokkasin tekstiä opinnäytetyöhön sopivammaksi. Litteroitua aineistoa käsitellessäni poistin täytesanoja, kuten ”silleen”, ”niinku”, ”tuota”, jos ne eivät merkittävästi vaikuttaneet kontekstiin.

Alaluvuissa 5.1–5.5 käsitellään teemahaastatteluiden tuloksia eri aihealueiden mukaan. Pääosin olen kirjoittanut tekstin omin sanoin ja tietoperustaa hyödyntäen. Sen lisäksi olen käyttänyt muutamia keskeisiä sitaatteja tuodakseni haastateltavien oman äänen kuuluviin. Haastateltavien sitaatteihin viitataan jatkossa tunnuksella "Starttipajatoiminnan asiantuntija", jotta anonymiteetti säilyisi aineistossa. Anonymisoinnin ydinajatus on estää tarpeettomien, yksityiskoh- taisten tai kehittämistyön kannalta epäolennaisten tietojen kerääminen. Hyvässä suunnittelussa mietitään tarkkaan, mitä taustatietoja henkilöistä tarvitaan ja millä tarkkuudella ne tulee kerätä kehittämistyötä varten. (Tietoarkisto, n.d.-a.)

5.1 Nuorten merkityksellisyyden tunteen vahvistaminen starttipajoilla

Starttipaja määritellään matalan kynnyksen starttivalmennukseen perustuvaksi pajatoiminnaksi, jossa jokaiselle nuorelle laaditaan henkilökohtainen pajasopimus. Työpajatoiminnan kä- sikirjassa (2023) kuvataan, että nuoret hyödyntävät pajasopimuksia usein työpajatoiminnassa.

Pajasopimukset eivät perustu lakiin, joka ohjaisi nuoren palvelun piiriin. Starttivalmennus tarjoaa nuorelle vapaaehtoisen vaihtoehdon, josta nuori ei saa taloudellista korvausta. (Riipinen ym., 2023, s. 28.)

Haastatteluissa starttipajatoiminta määriteltiin vahvasti yksilölliseen valmennukseen perustuvaksi toiminnaksi, jossa nuoret asettivat omat tavoitteensa ja toiveensa keskeiseen rooliin. Haastatteluissa korostui erityisesti, että starttivalmennus mukautui nuorten erilaisiin tarpeisiin. Starttivalmennuksen sisältö vaihteli koulutuksen suunnittelusta keskustelutukiin ja käytännön neuvoihin, kuten bussipysäkiltä starttipajalle löytämiseen. Yksilöllinen nuorilähtöinen lähestymistapa mahdollisti sen, että ohjaajat tarjosivat nuorille tukea heidän omien tarpeidensa mukaan askel kerrallaan.

Vaikka starttivalmennus oli pääasiassa yksilöllistä, toiminnassa oli mukana myös ryhmätyöskentelyn elementtejä. Pienryhmissä, joiden koko vaihteli kolmesta kuuteen henkilöön, nuoret saivat vertaistukea toisiltaan. Ryhmädynamiikkaa pidettiin tärkeänä, sillä se edisti nuorten välistä keskustelua ja tuki heidän yhteiskunnallista osallisuuttaan. Ohjaajan on oltava tarkkaavainen ryhmän tunneilmapiirin suhteen, jotta hän huomaa ryhmädynamiikan muutokset ja pystyy puuttumaan mahdollisiin konflikteihin rakentavalla tavalla (Riipinen ym., 2023, s. 59).

Toki nyt on moni kysynyt, että onko ryhmätoimintaa, onko pakko olla ryhmässä? No ei, että vaikka onkin se ryhmä siinä, jossa voi olla se kolmesta kuuteen nuorta, mutta ei oleteta, että täällä olisi mitään ryhmävalmennus vaan, että yksilötyötähän se on. Mutta nyt oon silleen ilolla katsonut, että alkaa olla semmoista vähän keskustelempaa porukkaa täällä ja he keskenäänkin sitten saa sitä vertaistukea toisiltaan, mikä on sitten ehkä se idea, että me tehdään itsemme tarpeettomiksi. (Starttipajatoiminnan asiantuntija)

Nuorten osallistaminen ja merkityksellisyyden tunteen vahvistaminen olivat keskeisiä tavoitteita starttipajatoiminnassa. Nuoret toimivat aktiivisesti pajatoiminnassa ja esimerkiksi suunnittelivat itse Eurooppa-päivän tapahtuman. Suunnittelusta syntynyt osallisuuden kokemus auttoi nuoria ymmärtämään, että heidän mielipiteillään oli merkitystä ja että he pystyivät vaikuttamaan starttipajatoiminnan suunnitteluun ja toteuttamiseen. Minäpystyvyys ja merkityksellisyyden kokemukset vahvistivat heidän itseluottamustaan ja edisti heidän integroitumistaan yhteiskuntaan.

Ohjaajien roolia pidettiin tärkeänä nuorten itsenäisyyden ja itseohjautuvuuden tukemisessa. Ohjaajien tavoitteena oli vähitellen tehdä itsensä tarpeettomiksi, jotta nuoret voisivat ottaa

enemmän vastuuta omasta elämästään ja toiminnastaan. Lähestymistavalla pyrittiin vahvistamaan nuorten itsenäisyyttä ja vähentämään heidän tarvettaan jatkuvalle ohjaukselle.

Starttipajatoimintaan vaikuttaneita muutoksia

Haastatteluiden perusteella starttipajatoiminnassa on havaittu viime vuosina useita muutoksia. Yleisesti ottaen starttipajat ovat kehittyneet yhä verkostoituneemmiksi ja monimuotoisemmiksi. Aiemmin perinteiset kädentaitopajat, kuten auto- ja pyöräpajat, ovat muuttuneet nykyaikaisemmiksi, ja osa niistä on poistunut kokonaan käytöstä. Nykyään starttipajoilla tarjotaan muun muassa hyvinvointiin ja digitaalisuuteen liittyviä pajoja, jotka vastaavat paremmin nykypäivän tarpeisiin. Esimerkiksi Jyväskylän Valo-Valmennusyhdistys on ottanut käyttöön hyvinvointi- ja digiteemoihin keskittyviä pajoja, jotka tarjoavat nuorille mahdollisuuden harjoitella ajankohtaisia ja merkityksellisiä taitoja.

Haastatteluissa opinnollistaminen nousi esiin uutena ilmiönä, ja sen merkitys korostui erityisesti niille nuorille, joille perinteinen kouluympäristö ei ollut toimiva. Erilaiset työpajat ovat tärkeitä yhteistyökumppaneita koulutuksen järjestäjille nuorten arjen- ja elämäntaitojen sekä oppimisvalmiuksien kehittämisessä, näyttöjen toteuttamisessa ja tutkinnon osien suorittamisessa. Oppivelvollisuuden laajentuessa oppilaitoksissa on yhä enemmän opiskelijoita, joiden kanssa työskennellään muun muassa motivaation, itsetuntemuksen ja sosiaalisten taitojen vahvistamiseksi. Yksilöllistä tukea, kohtaamista ja rohkaisua tarvitsevien opiskelijoiden määrä on merkittävä. Vaihtoehtoisissa oppimisympäristöissä nuoren elämäntilanne huomioidaan kokonaisvaltaisesti, ja hänelle tarjotaan mahdollisuus toimia pienryhmässä. (Into – Etsivä nuorisotyö ja työpajatoiminta ry, 2024.) Vaikka opinnollistaminen ei vielä ole täysin vakiintunut käytäntö, sen potentiaali on tunnistettu starttipajalla. Opinnollistamisen onnistunut toteuttaminen edellyttäisi kuitenkin lisää resursseja sekä tiiviimpää yhteistyötä oppilaitosten kanssa.

Meillä sitä ei vielä ole, kun vaan startti, mutta sitten muissa pajoilla tämmönen opinnollistaminen eli pystyy niitä tutkinnon osio tekemään siellä erilaisissa oppimisympäristöissä, niin se on aika hienoa, koska kaikki ei sitä siellä koulussa pysty tekemään niin on huomattu se pajan tärkeys siinä, että mitä se voi antaa sinne koulumaailmaan. (Starttipajatoiminnan asiantuntija)

Starttipajatoimintaan ovat vaikuttaneet palvelujärjestelmän muutokset. Viranomaistyön hitaus ja jäykkyys ovat lisääntymässä, mikä on johtanut pitkiin odotusaikoihin nuorten palveluissa,

kuten lääkärille pääsyssä tai sosiaalityön palvelutarpeen arvioinnissa. Viranomaistyön hidastuminen on korostanut rinnalla kulkevan ohjaajan merkitystä, sillä heidän tehtävänä on tukea nuoria monimutkaisen viranomaisjärjestelmän navigoinnissa. Lisäksi nuorten tilanteet ovat monimutkaistuneet, ja monilla heistä on samanaikaisesti useita haasteita, kuten riippuvuuksia tai mielenterveysongelmia.

Meillä on nytten tämmöinen sukupolvi nuoria, jotka jumittavat kotiin ja jää sinne ja ei oikein pääse sieltä liikkeelle ja se on sitten monesti sellainen, että kun he ei näy missään eikä aiheuta missään haasteita niin sanotusti niin se kynnyks aktivoitua johonkin toimintaan niin se on tosi haastavaa ja tosi vaikea saada ihmisiä tutustumaan eri paikkoihin, uusiin paikkoihin missä voisi sitten aktivoida itseään. (Starttipajatoiminnan asiantuntija)

Yhteiskunnallinen ja poliittinen ilmapiiri vaikuttavat merkittävästi nuorten hyvinvointiin. Keskustelut sodasta ja tulevaisuuden epävarmuus herättävät ahdistusta nuorten keskuudessa. Eri-tyisesti leikkaustoimet voivat heikentää haavoittuvassa asemassa olevien nuorten tilannetta, mikä saattaa tulevaisuudessa näkyä esimerkiksi erikoissairaanhoidon tarpeen kasvuna.

Ei nuorten tarpeet ole muuttuneet miksikään, että kohtaamistyötä ja ajan antamista niin sillä saadaan paljon nuorten tilanteita eteenpäin ja luotua sitä toivoa siihen omaan tilanteeseen ja tulevaisuuden suunnitelmiin, että se on pysynyt kyllä samana, että nää keinot millä sitten tehdään työstä ja nuorten elämästä helpompaa, niin on ihan nuorisotyöllisiä. Että sillä tavalla ei tarvitse olla aina psykologin palveluiden äärellä vaan moni asia lähtee selviämään myös tämmöisten työpajamenetelmien kautta. (Starttipajatoiminnan asiantuntija)

Yhteiskunnalliset ja taloudelliset tekijät, kuten hallituksen säästöpolitiikka, vaikuttavat merkittävästi nuorten elämään ja hyvinvointiin. Vaikka nuorten tarpeet ovat säilyneet samankaltaisina, tukimuodot ovat monipuolistuneet. Starttipajat tarjoavat yhä merkittävää tukea ja toivoa nuorille, mutta moniammatillisen yhteistyön merkitys on entisestään korostunut. Rahoituksen epävarmuus on noussut keskeiseksi haasteeksi, sillä se vaikuttaa siihen, miten eri toimijat voivat tarjota nuorille tarvitsemansa tuen.

Yhteenvetona sanoisin, että haastatteluissa korostettiin starttipajatoiminnan yksilöllistä valmennusta, jossa nuorten omat tavoitteet ja tarpeet olivat keskiössä. Starttivalmennus mukautui joustavasti nuorten erilaisiin tilanteisiin, ja ohjaajat tarjosivat tukea askel kerrallaan. Vaikka painopiste oli yksilöohjauksessa, myös ryhmätyöskentelyllä oli merkittävä rooli, ja vertaistuki

sekä nuorten osallisuus vahvistivat heidän itseluottamustaan ja yhteiskunnallista integroitumistaan. Ohjaajien keskeinen tavoite oli edistää nuorten itsenäisyyttä kohti koulutus-, työ- tai muuta merkityksellistä tapahtumaa kohti.

5.2 Onnistumisen kokemukset edistävät nuorten tavoitteiden saavuttamista

Nuorille on tärkeää tarjota mahdollisuuksia osallistua yhteisöihin ja toimintaan, joissa he voivat kokea onnistumisen hetkiä ja vahvistaa itsetuntoaan. Itsetunto kehittyy kokemuksista, joissa nuori kokee tulevansa nähdyksi omista lähtökohdistaan ja positiivisten ominaisuuksiensa kautta. Myönteinen tunnistaminen on työskentelytapa, joka perustuu ajatukseen, että jokainen haluaa tulla kohdatuksi sellaisena, kuin itse itsensä kokevat ilman ulkopuolisten määritelmiä. Myönteisen tunnistamisen tavoitteena on edistää nuorten hyvinvointia ja ehkäistä syrjäytymistä arjen toiminnan ja kohtaamisten kautta. (Peräaho, 2024, s. 55.)

Haastatteluissa esiin nousseet starttipajatoiminnan tavoitteet voidaan jakaa keskeisiin teemoihin, jotka edistävät nuorten hyvinvointia ja osallisuutta. Erityisesti tavoitteiden realistisuus ja saavutettavuus korostuivat merkittävänä havaintoina. Nuorten tavoitteiden tulisi olla muotoiltu niin, että ne ovat saavutettavissa ja tarjoavat onnistumisen kokemuksia. Pienet onnistumiset vahvistivat nuorten itseluottamusta ja auttoivat heitä etenemään kohti suurempia päämääriä.

Ratkaisukeskeinen ja voimavaralähtöinen lähestymistapa oli keskeinen tavoitteiden asettamisessa. Lähestymistapa vahvisti nuorten vahvuuksia ja auttoi heitä löytämään ratkaisuja omiin haasteisiinsa. Tämä lähestymistapa vähensi osattomuuden tunnetta ja lisäsi nuorten osallisuutta niin omassa elämässään kuin yhteiskunnassa laajemmin.

Semmoiset realistiset tavoitteet, että moni voi tulla, sillä lailla, että haluan kouluun ja sitä ja tätä ja tuota ja varmasti on kolme päivää, mut sitten jotenkin niistä pienistä onnistumisista lähteminen, että tulisi niitä onnistumisia. Ja että oltaisiin semmoisia ratkaisu- ja voimavarakeskeisiä, että ei jäädä niihin menneisiin kiinni vaan etsitään yhdessä niihin tilanteisiin niitä ratkaisuja ja niitä vahvuuksia siitä ihmisestä, jotta sitten se osattomuuden kokemus vähenee, että se osallisuuden lisääminen omaan elämään ja tähän yhteiskunnan toimintaan niin ne on merkityksellisiä. (Starttipajatoiminnan asiantuntija)

Toinen keskeinen tavoite starttipajatoiminnassa oli matalan kynnyksen toiminta ja yhteisöllisyyden tukeminen. Toiminnan saavutettavuus ja matala kynnyys mahdollistivat nuorten osallistumisen toimintaan. Oli tärkeää, että nuoret saivat mahdollisuuden tutustua toimintaan rauhassa

ja löytää oman paikkansa yhteisössä. Tämä oli erityisen merkittävää nuorille, joilla ei ollut ennestään koulutus- tai työyhteisöä. Starttipaja tarjosi heille mahdollisuuden luoda uusia ihmissuhteita ja kokea ryhmätyöskentelyn voimaannuttavia vaikutuksia. Ryhmäkokemukset saattoivat korvata puuttuvia sosiaalisia suhteita ja auttaa nuoria tuntemaan kuuluvansa osaksi yhteisöä. Yhteisön tuoma yhteenkuuluvuuden tunne oli tärkeä yksinäisille nuorille, auttaen heitä löytämään oman paikkansa ja vahvistamaan sosiaalista osallisuuttaan.

Tällainen ajan kanssa tutustuminen ja kiireen poistaminen niistä päätöksistä, niin on tosi tärkeä juttu ja se tietysti mitä me tarjotaan, niin on se yhteisö eli tunne siitä että kuuluu johonkin yhteisöön, jos ei ole sitä koulua eikä työyhteisöä olemassa tai, jos on vaikka yksinäinen tai jotenkin hukassa niiden ihmissuhteiden kanssa, niin täällä sitten kuitenkin voi kohdata uusia tuttavuuksia ja saada semmoisia korvaavia kokemuksia niin kun ryhmäkokemuksia esimerkiksi tai tunteen siitä, että pystyykin lähtemään kohti jotakin uutta. (Starttipajatoiminnan asiantuntija)

Saavutettavat tavoitteet vahvistivat nuorten itsetuntoa ja auttoivat heitä tunnistamaan omia taitojaan ja vahvuuksiaan. Positiivinen ja avoin palautekulttuuri tuki tavoitteiden saavuttamista, tarjoten nuorille välitöntä palautetta heidän onnistumisistaan. Positiivinen palautekulttuuri loi oppimiseen ja itsensä kehittämiseen kannustavan ilmapiirin turvallisessa ympäristössä. Toiminnan monipuolisuus ja erityisesti luovat menetelmät nähtiin myös tärkeinä keinoina edistää nuorten hyvinvointia. Tekemisen kautta nuoret pystyivät keskittymään muuhun kuin ongelmiinsa, mikä auttoi heitä voimaantumaan ja näkemään haasteensa uudessa valossa.

Erilaiset taide- ja toiminnalliset- ja luovat menetelmät on tutkitusti todennettu, että ne meidän aivoissamme ruokkii sellaisia osa-alueita, joissa sitten saadaan hyvänmielen hormoneja ja ne ovat kovin terapeutisia. Ja moneen tekemiseen liittyy se, että siinä on myös ohjaajan kanssa keskustelua ja valmennuksellisia keskusteluja nuoren tilanteesta ja ne on tietysti oleellisia, että tekeminen ja toiminta itsessään ei ole se itseisarvo vaan se, että mitä siinä yhteisesti tapahtuu ja keskustellaan, niin se on myös tärkeää. Joskus tekeminen auttaa siinä jutustelussa ja joskus se on meille sellainen vastapaino sille keskustelulle, mutta toisaalta se voi olla myös jäänsärkijä, joka helpottaa niistä asioista puhumisesta, jotka ovat itselle vaikeita tai joista haluaisi avautua. (Starttipajatoiminnan asiantuntija)

Starttipaja tuki myös arjen rytmin löytämistä, mikä oli tärkeää nuorille, jotka olivat pudonneet koulusta tai työelämästä. Starttipajatoiminnan kautta nuorille tarjoutui mahdollisuus palata säännöllisyyteen ja rakentaa arkeensa tärkeitä rutiineja. Lisäksi digitaalisen maailman vaikutukset nuorten elämään nousivat merkittäväksi teemaksi. Starttipaja tarjosi paikan irrottautua

jatkuvasta digitaalisten ärsykkeiden tulvasta, mikä auttoi parantamaan nuorten keskittymiskykyä ja tunnetaitoja. Digitaalisista laitteista irrottautuminen oli tärkeää nuorille, jotka viettivät paljon aikaa puhelinten ja älylaitteiden parissa.

Starttipajalla nuoret omaksuivat työskentelytapoja, jotka eivät perustuneet välittömiin palkintoihin, vaan tukivat pitkäjänteistä tekemistä ja henkistä hyvinvointia. Toiminnan keskeisenä tavoitteena oli nuorten oman toimijuuden vahvistaminen ja vastuun ottaminen omasta elämästään. Ohjaajien rooli oli tukea nuoria tarvittaessa, mutta he eivät tehneet asioita nuorten puolesta. Polut koulutukseen ja työelämään olivat yksilöllisiä, ja jokaisella nuorella oli oma aika-aulunsa. Vaikka nuorten tuli olla motivoituneita ja aktiivisia, starttipajalla myös tuettiin motivaation herättämistä. Motivaation puute ei siis ollut este osallistumiselle.

Meidän tärkeimpiä tavoitteitamme on kuitenkin tukea sen nuoren omaa toimijuutta. Eli me emme lähde tekemään puolesta eikä olla siinä auttajana avittamassa liikaa vaan se, että me pyritään siihen, että nuori pääsee tässä jaloilleen ja pystyy ottamaan vastuuta niistä omista asioistaan ja siinä tuetaan sen verran, kun on tarvis. Ja että ei ole yhdenlaista tapaa, vaikka koulututtavia tai lähteä työelämään. Niitä polkuja on erilaisia ja jokainen tarvitsee sen oman aikansa niihin, että ne asiat kyllä selkiytyy. Kukaan muu ei voi tehdä sitä asiaa kenellekään puolesta vaan täytyy olla itse motivoitunut ja aktiivinen niiden asioiden suhteen niin sitten ne menee eteenpäin. Mutta sitä motivaatiota myös herätellään täällä ja se ei ole edellytys tulla pajalle, että on kiinnostusta ja on motivaatiota vaan se, että voidaan etsiä sitäkin. (Starttipajatoiminnan asiantuntija)

Yhteenvetona voin todeta, että starttipajatoiminnan keskeiset tavoitteet liittyvät nuorten hyvinvoinnin ja osallisuuden edistämiseen realististen ja saavutettavien tavoitteiden kautta. Ohjaajat tukevat nuorten itseluottamuksen vahvistamista pienin onnistumisilla ja korostavat yksilöllisiä polkuja koulutukseen ja työelämään. Toiminnan matala kynnyks, yhteisöllisyyden tukeminen ja motivaation herättäminen ovat keskeisiä elementtejä, jotka auttavat nuoria löytämään oman paikkansa ja etenemään kohti henkilökohtaisia polkujaan. Monipuolinen toiminta, luovat menetelmät ja arjen rytmin löytäminen tukevat nuorten kokonaisvaltaista hyvinvointia ja itsenäistymistä.

5.3 Starttipajatoiminnan merkitys nuorten palveluihin kiinnittämisessä

Opetus- ja kulttuuriministeriön työpajatyöryhmän selvityksestä ilmeni, että työpajatoiminta, johon myös starttivalmennus kuuluu, toimii ilman erityisiä lakisääteisiä toimenpiteitä lukuun ottamatta nuorisolain säädöksiä. Toiminta perustuu monialaiseen yhteistyöhön nuorisotyön, työ-

lisyyspalveluiden, koulutuksen ja sosiaalipalveluiden välillä. Muutokset lainsäädännössä, erityisesti palkkatukeen, työkokeiluun ja kuntouttavaan työtoimintaan liittyvät säädösmuutokset, ovat vaikuttaneet organisaatioihin, jotka osallistuvat työpajatoiminnan toteuttamiseen, ja hankaloittaneet heikossa työmarkkina-asetmassa olevien nuorten mahdollisuuksia osallistua toimintaan. (Hilpinen, 2023, s. 12.)

Haastatteluissa ilmeni, että starttipajatoiminnassa on havaittavissa sekä haasteita että mahdollisuuksia. Haastateltavat nostivat esiin resurssien riittämättömyyden merkittävänä haasteena. Rajalliset resurssit estävät henkilökohtaisen tuen tarjoamisen siinä laajuudessa, kuin nuoret tarvitsisivat. Rajallisuudet henkilökohtaisen tuen tarjoamisessa näkyvät esimerkiksi siinä, että ohjaajilla on rajalliset resurssit auttavat nuoria pääsemään tarvitsemiinsa palveluihin. Resursseista ja kustannuksista puhuessa, voidaan kustannukset jakaa suoriin ja epäsuoriin sekä mitattaviin ja vaikeasti mitattaviin kustannuksiin, ja nämä näkökulmat on hyvä huomioida kokonaiskustannuksia arvioitaessa. Esimerkiksi starttivalmennuksen rahoituksen perusteluissa on hyödyllistä tuoda esiin, millaisia kustannuksia ja kenelle syntyy, jos toimintaa ei tueta eikä palvelua jatketa. (Ohtonen, 2016, s. 10.)

Vaikka starttipajatoiminnalla on selkeä rooli nuorten arjen tukemisessa, resurssien niukkuus asettaa toiminnalle rajoitteita. Toisaalta verkostoitumisen merkityksen kasvu ja toiminnan näkyvyyden parantaminen ovat tuoneet positiivista kehitystä. Verkostotyön ja näkyvyyden lisääminen avointen päivien ja yhteistyön kautta ovat auttaneet starttipajatoimintaa tavoittamaan enemmän nuoria ja toimimaan tiiviimmässä yhteistyössä muiden palveluiden kanssa.

Starttipajatoiminnalla on myös täydentävä rooli, erityisesti mielenterveyspalveluiden osalta. Vaikka starttipaja ei tarjoa suoraa hoitoa, se voi tukea nuorten hyvinvointia mielekkäällä tekemisellä arjessa, erityisesti niitä nuoria, jotka joutuvat odottamaan pitkään muiden palveluiden, kuten terveydenhuollon piiriin pääsyä. Starttipajat tarjoavat turvallisen ympäristön ja yhteisöllistä tukea, mikä voi auttaa nuoria käsittelemään haasteitaan ja vähentämään stressiä ja yksinäisyyden tunnetta. Starttipajan tarjoama tuki voi olla todella arvokasta heille, jotka ovat jääneet ilman muuta ohjausta tai terapiaa ja kaipaavat aktiivista osallistumista ja yhteisöllisyyttä.

Tää meidän toiminta tietenkin paikkaa niitä väliinputoajia sieltä palvelujärjestelmästä eli mielenterveyspalveluita ja muita. Toki me ei voida heitä auttaa, joilla hoitotaho, mutta voidaan ylläpitää sitä hyvinvointia tai jopa nostaa sitä hiukan sillä arjen mielekkäällä tekemisellä, että siinä on niitä sellaisia mahdollisuuksia, että ollaan täydentämässä palvelujärjestelmää. (Starttipajatoiminnan asiantuntija)

Starttipajatoiminta voi toimia rinnalla kulkien, palveluihin kiinnittymistä tai vahvistaen arjen rakenteita tiiviissä yhteistyössä hoitotahojen kanssa. Nuorten tilanteen kautta on noussut esiin palveluiden hajanaisuus, johon toivotaan parannusta vuoden 2023 alussa voimaan astuneen terveydenhuoltolain muutoksen myötä. Uudessa laissa hyvinvointialueet ovat vastuussa sekä mielenterveyden häiriöiden ennaltaehkäisevistä että hoidollisista palveluista. Lisäksi mielenterveyspalveluja kehitetään, ja yhtenä esimerkkinä tästä on Terapiat etulinjaan -toimintamalli, joka tähtää psykososiaalisten palveluiden valtakunnalliseen kehittämiseen. (Peräaho, 2024, s. 22–23.)

Rahoituksen epävarmuus on kuitenkin jatkuva huolenaihe, joka vaikuttaa starttipajatoiminnan kestävyYTEEN. Valtionavun leikkaukset pakottavat työ- ja starttipajat miettimään vaihtoehtoisia ratkaisuja toiminnan jatkamiseksi. Työpajatoiminta ja starttivalmennus ovat verovaroin rahoitettuja palveluita, joten ne ovat riippuvaisia poliittisista päätöksistä (Ohtonen, 2016, s. 13). Epätietoisuutta herättävät erityisesti kuntouttavan työtoiminnan ja sosiaalisen kuntoutuksen järjestäminen, työpajojen rooli ja palvelutarjonta, yhteistyö kuntien ja hyvinvointialueiden välillä sekä erilaiset sopimusvaihtoehdot (Pietikäinen & Tuure, 2022, s. 11). Epävarmuus voi johtaa toiminnan radikaaleihin muutoksiin, mikä on erityisen huolestuttavaa ottaen huomioon työpajatoiminnan pitkät perinteet ja sen merkityksen nuorten tukemisessa.

Nuorethan ei häviä minnekään eikä heidän hyvinvointinsa ja koulutuspolut ole mitenkään helpottumassa ainakaan, että tämmöistä työmuotoa kyllä tarvitaan ja sillä on jo pitkät perinteet, yli 30 vuotta tehty pajatoimintaa, että sillä tavalla tiedetään se, että se on aika kustannustehokasta, se on edullista toimintaa ja se tavoittaa hyvin näitä haastavassa elämäntilanteessa olevia nuoria ja iso prosentti sitten kuitenkin jatkaa koulutukseen ja työhön tämän toiminnan jäljestä. (Starttipajatoiminnan asiantuntija)

Haastatteluissa nousi esiin huoli oppivelvollisuuslain muutoksista, jotka ovat lisänneet syrjäytymisriskiä osalle nuorista. Starttipajatoiminta toimii tässä tärkeänä tukena, joka auttaa nuoria pysymään palvelujärjestelmän piirissä. Starttipajojen joustavuus ja kyky sopeutua muuttuvaan tilanteeseen ovat olleet toiminnan vahvuuksia. Toimintaa kuvattiin "mustekalamaisena", sillä starttipajatoiminta on kyennyt löytämään uusia toimintatapoja olosuhteiden muuttuessa.

Starttipajatoiminnan merkitys nuorille on ilmeinen; se tarjoaa turvallisen ympäristön, jossa nuoret voivat kehittyä omaan tahtiinsa ja valmistautua koulutukseen tai työelämään ilman liiallista painetta sopeutua aikuisten maailman vaatimuksiin. Toiminnan arvo perustuu siihen, että se tukee nuorten yksilöllisiä polkuja ja auttaa ehkäisemään syrjäytymistä. Starttipajat tarjoavat

mahdollisuuden kehittää tärkeitä elämäntaitoja, luoda sosiaalisia suhteita ja saada henkilökohtaista ohjausta, mikä voi olla ratkaisevan tärkeää nuorten tulevaisuuden suunnittelussa ja itseluottamuksen rakentamisessa.

Yhteenvedona voin todeta, että starttipajatoiminta kohtaa merkittäviä haasteita, erityisesti resurssien ja rahoituksen epävarmuuden suhteen. Toisaalta sen merkitys nuorten tukemisessa ja syrjäytymisen ehkäisyssä on kiistaton. Starttipajatoiminnan joustavuus ja mukautuvuus antavat toivoa siitä, että se kykenee vastaamaan myös nykyisiin haasteisiin ja jatkamaan arvokasta työtä nuorten parissa.

5.4 Järjestöjen välinen verkostotyö edistää onnistuneita kumppanuuksia

Yhteistyö perustuu luottamukseen ja vuorovaikutukseen. Luottamuksen rakentaminen on helppoa, kun osapuolet tuntevat toisensa ennestään, joten verkostoitumistilaisuudet ja tutustumiskäynnit ovat tärkeitä. Yhteistyön aluksi on sovittava yhteisistä pelisäännöistä, vastuunjaosta ja toimintatavoista. Osallistujien on osattava kertoa omasta toiminnastaan ja kuunnella muiden näkemyksiä. Yhteisten roolien ja kosketuspintojen selvittäminen onnistuu harjoitusten tai mallikuvien avulla, jotka kartoittavat toimintojen sijoittumista nuoren palvelupolulle. (Riisalo-Mäntynen & Riihelä, 2020, s. 15.)

Yhteistyön tavoitteena on yhteinen etu, ei kilpailu, joten toimijoiden roolit tulee määritellä selkeästi. Kilpailuasetelmien purkaminen vaatii jatkuvaa dialogia, yhteistä tahtotilaa ja selkeitä pelisääntöjä. On tärkeää määritellä selkeästi, mitä yhteistyöllä halutaan saavuttaa. (Riisalo-Mäntynen & Riihelä, 2020, s. 15.)

Yhteistyön tarpeet ja tavoitteet ohjaavat sopivien kumppanien valintaa. Parhaat yhteistyökumppanit eivät välttämättä toimi samalta sektorilta tai toimialalta, vaan monialaista verkostoyhteistyötä voi tarvita yhteisen tavoitteen saavuttamiseksi. Kumppaneilla ei tarvitse olla samaa perustehtävää, kohderyhmää tai tavoitetta, kunhan yhteistyö on tarkoituksenmukaista ja vie kohti yhdessä asetettua, usein laajempaa päämäärää. (Riisalo-Mäntynen & Riihelä, 2020, s. 16.)

Järjestöjen välinen yhteistyö on usein helppoa aloittaa, koska järjestöt ovat valmiita muokkaamaan ja kehittämään toimintaansa yhteisten tavoitteiden saavuttamiseksi. Työllistymistä edistävillä järjestöillä on usein yhteiset arvot ja nuorilähtöinen lähestymistapa. Kun järjestöillä on sama asiakaskunta ja toisiaan tukevia palveluja, yhteistyö hyödyttää sekä nuoria että järjestöjä. Kilpailun sijaan yhteistyö tuo lisäarvoa kaikille osapuolille. (Riisalo-Mäntynen & Riihelä, 2020, s. 17.)

Yhteistyön merkitys starttipajatoiminnassa

Haastatteluista ilmeni, että yhteistyö muiden organisaatioiden ja tahojen kanssa on keskeinen osa starttipajatoimintaa. Monialainen yhteistyö nähtiin elinehtona, joka mahdollistaa nuorten monipuolisen tukemisen ja auttaa tarjoamaan kokonaisvaltaisia palveluja. Haastateltavat korostivat erityisesti yhteistyön merkitystä eri toimijoiden välillä, mikä varmisti, että nuorille tarjottiin kattavaa tukea useilta eri tahoilta. Into ry:n (2022) teettämän kyselyn mukaan kuntien ja hyvinvointialueiden yhteistyö työpajapalveluiden ja kuntouttavan työtoiminnan suhteen oli melko epäselvää ja vähäistä. Osa työpajatoimijoista mainitsi, että toimintaa aiotaan toteuttaa yhteistyössä esimerkiksi jakamalla tiloja, mutta suurin osa ei mainitse tätä yhteistyömahdollisuutta lainkaan. (Pietikäinen & Tuure, 2022, s. 13.)

Haastatteluista nostettiin yhtenä merkittävänä yhteistyön muotona starttipajatoiminnan ja Tuvan (Tutkintokoulutukseen valmentava koulutus) välinen yhteistyö, joka mahdollisti Tuvan opiskelijoille harjoittelujaksoja starttipajalla. Harjoittelujakso tarjosi käytännön kokemusta nuorille ja ehkäisi syrjäytymistä tarjoamalla heille vaihtoehdon, jos koulutus- tai työelämäpaikka ei löytynyt. Starttipajan ja Tuvan välinen yhteistyö nähtiin tärkeänä keinona auttaa nuoria löytämään sopivia polkuja elämässään.

Meillä oli tänä vuonna Eurooppa-päivä toukokuussa ja meillä siinä tuli sitten Tuvatoimijoita meille kylään ja vietettiin heidän kanssaan täällä semmoinen Eurooppa päivä ja oli oikein onnistunut yhteistyöpäivä. Siinä törmäytettiin starttipaja- ja Tuvanuoria ja vaihdettiin tietoa millaista on starttipaja ja mitä on Tuva-koulutus ja perehdyttiin Eurooppa aiheisiin, ja nuoret oli järjestänyt toisille nuorille sen ohjelman ja tapahtuman. (Starttipajatoiminnan asiantuntija)

Haastatteluissa kuvailtiin Eurooppa-päivän tapahtumaa, jossa Tuvan ja starttipajan nuoret työskentelivät yhdessä. Yhteisöllinen tapahtuma tarjosi nuorille mahdollisuuden tutustua eri toimijoihin ja kehittää uusia taitoja. Yhteistyön tuloksena kolme Tuvan opiskelijaa sai mahdollisuuden suorittaa työelämäjakson starttipajalla, mikä oli merkittävä askel heidän henkilökohtaisessa kehityksessään.

Muutama nuori Tuvalta ei ollut millään onnistunut saamaan työssäoppimispaikkaa tai työelämä teopaikkaa sanotaan Tuvalla, niin sitten siitä syntyi kolmen nuoren kanssa semmoinen työelämäjakso tänne meidän pajalle ja ne on tällä viikolla päättymässä. Aina tällainen yhdessä tekeminen lisää sitä yhdessä tekemistä, eli sitten nää nuoret tuli tutuksi meidän toimintamme kanssa teojakson kautta ja he sai hyvän kokemuksen, että mitä on tällainen yhdistystoiminta ja tutustuivat työelämään ja tekivät täällä omien lahjakkuuksiensa vastaavia tehtäviä ja sillä tavalla pystyttiin luomaan Tuvalle, että nuoret eivät jääneet ilman sitä teojaksoa. Se

yleensä lisää hyvää se yhteistyön tekeminen, ja tietoisuutta nuorten palveluista.
(Starttipajatoiminnan asiantuntija)

Yhteistyö ei kuitenkaan ollut aina täysin ongelmaton. Rahoituksen epävarmuus ja resurssipula vaikeuttivat pitkäjänteistä yhteistyötä, mutta siitä huolimatta starttipajatoiminta pystyi sopeutumaan ja kehittämään uusia toimintatapoja. Haastateltavat näkivät yhteistyön lisäämisen ja syventämisen potentiaalisena tapana parantaa nuorten palveluja ja vastata paremmin heidän tarpeisiinsa.

Yhteistyön kehittäminen ja haasteet

Vaikka haastatteluissa korostettiin yhteistyön merkitystä, myös sen kehittämislle nähtiin suurta tarvetta. Pohjois-Savon työpajatoimijat tapasivat säännöllisesti tiedon ja kokemusten jakamisen merkeissä, mutta varsinaista kehittämistyötä tehtiin yhdessä vain vähän. Tietoisuus eri toimijoiden tarjoamista palveluista oli kuitenkin tärkeää, sillä se auttoi varmistamaan, että nuorille tarjottiin oikeanlaista tukea oikeaan aikaan.

Siitä oon ollut kyllä tosi iloinen, että kaikki kokoonnutaan tietyin väliajoin ja tiedetään vähän, että mitä täällä on meneillään ja nimenomaan se, että sitten tietää mihinkä sen nuoren voi ohjata, jos se oma toiminta ei ole, että tietää vähän niistä muistakin pajoista. Ja toki niin, että me pystytään sitten meiltä esimerkiksi ohjaamaan [toiselle toimijalle] nuori, jos nähdään, että tää nyt ei enää palvele häntä, että tarvitsisi jotain vähän muuta ja aktiivisempaa toimintaa niin sitten voidaan lähteä käymään siellä. Se on mun mielestä tosi tärkeää, että tietää nuoretkin, että mitä se toinen paja tekee, mitä siellä on tarjolla, että ei olla kuitenkaan kilpailevia tyyppejä mielestäni, että kaikilla on tarjota jotakin johonkin kohtaan nuoren elämään. (Starttipajatoiminnan asiantuntija)

Haastatteluista ilmeni, että yhteiskehittämisen suhteen oltiin vasta alussa, mutta siihen liittyi suuria mahdollisuuksia. Eri toimijoiden välinen tiiviimpi yhteistyö voisi parantaa palvelujen laatua ja tarjota nuorille entistä parempia vaihtoehtoja. Yksi haaste oli kuitenkin se, että jotkut toimijat saattoivat nähdä toiset kilpailijoina, mikä hidasti yhteistyön kehittymistä.

Konkreettisenä esimerkkinä järjestöjen välisestä yhteistyöstä haastatteluissa mainittiin Kuopiossa aloitetun ohjaustoiminnan yhteistyö Vamoksen ja Elävä säätiön kanssa, jossa nuoria ohjattiin toisten toimijoiden palveluihin. Yhteistyö oli vielä alkuvaiheessa, mutta se tarjosi hyvän lähtökohdan palveluiden kehittämislle. Yhteinen projekti osoittaa potentiaalia laajentaa yhteistyötä muiden toimijoiden kanssa tulevaisuudessa.

Yhteenvetona voin todeta, että yhteistyön syventäminen ja yhteiskehittäminen olivat tärkeitä tavoitteita, mutta niiden toteuttaminen vaatii resursseja ja aikaa. Käytännössä yhteiskehittämisen toteuttaminen edellyttää merkittäviä resursseja, mikä asettaa haasteita laajamittaiselle yhteistyölle, vaikka tarvetta ja halua siihen olisi. Resurssien puute voi rajoittaa yhteiskehittämisen laajuutta ja syvyyttä, ja siksi on tärkeää suunnitella huolellisesti, miten yhteisten tavoitteiden saavuttamiseksi tarvittavat resurssit voidaan varmistaa ja hallita tehokkaasti.

5.5 Starttipajatoiminnan tulevaisuuden suuntaviivoja

Haastatteluiden perusteella starttipajatoiminnan tulevaisuus näyttäytyy laajempaan ja monipuolisempaan, vastaten entistä paremmin nuorten tarpeisiin. Tulevaisuudessa palveluita laajennetaan ja monipuolistetaan, mutta samalla tunnistetaan resurssien ja rahoituksen merkitys näiden suunnitelmien toteuttamisessa. Starttipajalla voitaisiin tarjota tulevaisuudessa sosiaalista kuntoutusta ja kuntouttavaa työtoimintaa.

Suunnitelmissa on kehittää "polutussysteemejä", joiden avulla nuoret voisivat aloittaa matalammalla kynnyksellä ja edetä vähitellen kohti vaativampia toimia. Ehdotus osoittaa halua luoda selkeämpiä ja yksilöllisempiä palvelupolkuja, jotka tukevat nuorten kehittymistä ja etenemistä heidän omassa tahdissaan. Tavoitteena on tarjota joustavampia reittejä, jotka mahdollistavat nuorten sujuvan siirtymisen yksinkertaisemmista tehtävistä monimutkaisempaan tekemiseen. Joustavammat palvelupolut voivat myös parantaa nuorten henkilökohtaisten vahvuuksien ja kehitystarpeiden tunnistamista ja tukemista.

Osa pajoista voisi tulevaisuudessa toimia sosiaalisen kuntoutuksen sopimuksilla. Suunnitelmissa on myös kehittää uusia teemapajoja, kuten media- ja digi-, luovan tekemisen- sekä hyvinvointiteemaisia pajoja. Laajentumissuunnitelma viittaa siihen, starttipaja haluaa tarjota nuorille entistä monipuolisempia mahdollisuuksia kehittää taitojaan eri aloilla ja löytää itselleen sopivia polkuja.

Meillä on varmaan nyt ihan semmoinen lähitulevaisuuden suunta sellainen, että tästä matalan kynnyksen toiminnan starttipajalta niin osa niistä paikoista on edelleen jatkossakin matalan kynnyksen toimintaa ja siihen liittyen vielä tää rahoituksen ratkaisut, mutta sitten me ollaan nytten ilmoittautumassa tuohon sosiaalisen kuntoutuksen palvelusetelituottajaksi ja sitten osa näistä paikoista on todennäköisesti jatkossa sosiaalisen kuntoutuksen paikkoja niin sanotusti, eli siinä voi hie-man kuvio muuttua. Sitten meillä on tietysti tarkoitus, että Varpu-hankkeesta jää yksi pajakokonaisuus elämään tähän meille Valolle sen hankkeen jälkeen. (Starttipajatoiminnan asiantuntija)

Haastateltavat olivat yhtä mieltä siitä, että resurssit ja rahoitus ovat ratkaisevia tekijöitä kehityssuuntien toteutumisessa. Kaikkiin osa-alueisiin vaikuttaa rahoitus, mikä säätelee resursseja ja toimitiloja, joita tarvitaan uusien palveluiden käynnistämiseen. Laajentaminen ja uusien pajojen perustaminen edellyttävät lisää tiloja ja työntekijöitä. Realismi osoittaa sen, että vaikka on visioita ja halua kehittää toimintaa, käytännön toteutuksessa on otettava huomioon rahoituksen ja resurssien asettamat rajat.

Jyväskylän kaupungilla on tosi hyvä malli tämmöisestä työpajakokonaisuudesta, missä siellä jo polutetaan siellä pajatoiminnan sisällä nuorta, että ei tarvitse aina lähteä uuden toimijan toimintoihin. Niin tää voisi olla semmoinen ideaali Valolla Kuopiossakin, että tässä pystyisi siirtymään yhdeltä pajalta toiselle, ainakin startilta eteenpäin toiselle pajalle niin sitten säilyisi semmoinen tietty tuttuus. (Starttipajatoiminnan asiantuntija)

Strateginen laajentuminen ja kehittyminen olivat selkeitä tavoitteita. Starttipajalla on selkeä strateginen suunta kohti laajempaa ja monipuolisempaa toimintaa, jossa eri pajat voivat palvella toisiaan ja tukea nuorten sosiaalista vahvistumista. Strateginen laajentuminen vaatii huolellista suunnittelua ja resursseja, mutta se voi tarjota nuorille entistä kattavampia ja räätälöityjä palveluja.

Starttipajatoiminnan tulevaisuuteen vaikuttavat tekijät

Haastatteluiden perusteella starttipajatoiminnan tulevaisuuteen vaikuttavat monet tekijät, jotka liittyvät sekä toiminnan sisältöön että sen järjestämisen rakenteisiin. Haastateltavat toivat esiin erilaisia näkökulmia, kuten hyvinvoinnin ja luonnon merkityksen. Toiminnan tulisi tarjota nuorille vastapainoa digimaailmalle, joka usein hallitsee nuorten elämää. Tuleva Varpu-hanke, jonka tavoitteena on integroida luonnonläheisiä elementtejä toimintaan, osoittaa halua panostaa kokonaisvaltaiseen hyvinvointiin ja tarjota vaihtoehtoja digitaalisen maailman ulkopuolella.

Tietysti semmoinen tahtotila, että halutaan tehdä, koska silloin kun on kaikilla samanlainen tahtotila niin sittenhän asiat vaan on asioita, mitkä ratkaistaan, mutta jos se tahtotila puuttuu, niin sitten niistä tulee ongelmia ja kukaan ei halua niitä ratkaista eli sellainen yhteinen asenne ja visio on tärkeä. (Starttipajatoiminnan asiantuntija)

Tarve luoda yhteinen tahtotila ja visio toiminnan kehittämiseksi korostui. Monikanavaisen rahoituksen merkitys oli ilmeinen, mutta toivottiin myös, että osa toiminnasta pysyisi vakaana,

jotta muutoksia ei tapahtuisi liikaa samanaikaisesti. Vakaus heijastaa tarvetta tasapainottaa innovaatio ja jatkuvuus toiminnan kehittämisessä ja kuvaa haasteita, että vaikka rahoitus mahdollistaa uusia projekteja, liiallinen epävarmuus saattaa estää pitkäjänteisen toiminnan suunnittelun.

Haastatteluissa korostui henkilökunnan ja tilojen merkitys. Osaava henkilökunta on toiminnan laadun ja jatkuvuuden kannalta ratkaiseva tekijä. Tilojen tulee olla toimivia ja esteettömiä niin fyysisesti, sosiaalisesti kuin psyykkisesti. Neurovahvistaja-ajattelun mukaan tilojen ja rakenteiden suunnittelussa tulee ottaa huomioon niiden vaikutus ihmisten kykyyn keskittyä ja toimia. Näkökulma osoittaa kasvavaa ymmärrystä siitä, kuinka ympäristö voi tukea tai estää yksilön toimintaa ja hyvinvointia.

Yhteistyö ja osallisuus nousivat myös tärkeinä kehitystekijöinä. Kumppanuudet, yhteisen tekemisen ilo ja vaikuttavuuden osoittaminen olivat keskiössä. Lisäksi korostettiin tutkimuksellisuuden merkitystä ja nuorten osallisuuden vahvistamista. Starttipajatoiminnassa halutaan ottaa nuoret mukaan toiminnan suunnitteluun ja kehittämiseen, mikä parantaa starttipajatoiminnan merkityksellisyyttä ja kykyä vastata nuorten todellisiin tarpeisiin.

Tarinoiden ja onnistumisten esiin tuominen on tärkeä osa starttipajatoiminnan tulevaisuutta. Tavoitteena on jakaa onnistumistarinoita, jotka auttavat kertomaan starttipajatoiminnan vaikutuksista ja antavat nuorille mahdollisuuksia nähdä oman kehityksensä ja kasvunsa merkityksellisenä. Henkilökohtaiset tarinat voivat toimia inspiraationa muille nuorille ja lisätä starttipajatoiminnan vetovoimaa.

Tietysti ehkä se meidän ykkösprioriteetti on, että vielä enemmän vahvistetaan sitä osallisuutta ja saadaan tuntemuksia nuorille, että heidän näkemyksillään ja ajatuksillaan on merkitystä ja tuodaan heidän sitä onnistunutta pajatarinaa esille, joka on myös yksi tavoite, että me lähdetään tästä sellaisia pieniä onnistumistarinoita tuotamaan julkisuuteen tai esille, jonka kautta sitten pystytään kertomaan, että mitkä ne oikeat muutos-asiat on, mitä sen nuoren elämässä voi tällaisen toiminnan kautta saada aikaiseksi ja tehtyä. (Starttipajatoiminnan asiantuntija)

Yhteenvetona voin todeta, että starttipajatoiminnan tulevaisuuteen vaikuttavat monet tekijät, jotka liittyvät sekä toiminnan sisältöön että rakenteisiin. Hyvinvoinnin merkitys, yhteisen vision tärkeys, rahoituksen vakauden tarve, osaavan henkilöstön merkitys ja nuorten osallisuuden vahvistaminen ovat keskeisiä elementtejä, jotka määrittävät toiminnan vaikuttavuutta tulevai-

suudessa. Mielestäni on tärkeää seurata ja arvioida jatkuvasti starttipajatoiminnan kehittämistarpeita ja -mahdollisuuksia, jotta voidaan varmistaa, että starttipaja pystyy vastaamaan nuorten muuttuviin tarpeisiin ja haasteisiin jatkossakin.

6 NUORILÄHTÖINEN YHTEISKEHITTÄMISEN MALLI

6.1 Mitä on yhteiskehittäminen?

Yhteiskehittäminen on ihmisten välistä tavoitteellista yhteistyötä, jota voidaan tukea ja edistää monin eri tavoin. Se voi tapahtua sekä fyysisissä että virtuaalisissa ympäristöissä, ja sen kohteena voi olla esimerkiksi strategian, palveluiden tai toimintatapojen kehittäminen. Yhteiskehittämisen perusta on tasavertainen osallistuminen, jossa eri ryhmät, kuten työyhteisö ja muut sidosryhmät, otetaan mukaan prosessiin alusta alkaen. Tasavertainen lähestymistapa vähentää hierarkioita ja arvostaa monimuotoisuutta sekä erilaisia näkemyksiä. Yhteiskehittämisen aikana tunnustetaan osallistujien erilaiset tavoitteet ja toiveet, ja pyritään löytämään näiden joukosta yhteinen tavoite tai jaettu kiinnostuksen kohde. Tavoitteena on yhdistää osallistujien erilaiset osaamiset ja näkökulmat, jotta saavutetaan paras mahdollinen lopputulos. (Kukkonen ym., 2019, s. 7.)

Yhteiskehittäminen liittyy läheisesti palvelumuotoilun lähestymistapaan, jossa toimintaa kehitetään esimerkiksi nuorilähtöisesti keskittyen palvelujen ja nuorten kokemusten parantamiseen. Palvelumuotoilussa painotetaan palvelutapahtuman kokemista nuoren näkökulmasta, ja sen perustana on luova ja analyttinen ajattelu sekä osallistava suunnitteluprosessi, johon nuoret otetaan mukaan. Palvelumuotoilussa keskeistä on vahva käyttäjäymmärrys, halu kokeilla ja oppia yhdessä nuorten kanssa sekä iteratiivinen prosessi, jossa tekeminen ja testaaminen vuorottelevat. Lopullinen palvelumalli muotoutuu iteraatioiden kautta, mikä varmistaa, että se on hyödyllinen, toteuttamiskelpoinen ja kannattava. (Alhonen & Iloranta, 2021, s. 2.)

Kuvio 1. Palvelumuotoilun prosessi ja syklisyys. Grafiikka: eSignals palvelumuotoilu (2022).

Kuviossa 1 on yksinkertaistettu malli palvelumuotoilun prosessista, joka toimii käytännön työkaluna yhteiskehittämisessä. Mallissa on kolme vaihetta, jotka toistuvat: oivallukset, kehittäminen ja kokeileminen. Näiden vaiheiden avulla kehittämistiimi voi parantaa ja kehittää palveluja vastaamaan paremmin nuorten tarpeita. Palvelumuotoilun prosessi mahdollistaa joustavan ja iteratiivisen lähestymistavan, jossa kehittämistiimi luo ratkaisuja ja toteuttaa käytännön kokeiluja, joka tukevat innovatiivisten ratkaisujen syntymistä. (Alhonen & Iloranta, 2021, s. 4.)

6.2 Nuorilähtöisen yhteiskehittämisen vaiheet ja käytännön esimerkkejä

Yhteiskehittäminen ja nuorilähtöisyys ovat merkityksellisiä ja keskeisiä periaatteita, jotka edistävät nuorten osallisuutta yhteiskunnassa. Kuntakontekstissa yhteiskehittäminen on prosessi, jossa nuoret ja kunnan viranhaltijat, tekevät yhteistyötä päätöksenteossa ja työskentelevät yhdessä suunnitellakseen, kehittääkseen ja toteuttaakseen projekteja, käytäntöjä tai palveluita. Prosessin aikana nuoret sekä kunnan viranhaltijat ja muut työntekijät voivat yhteiskehittää nuorten elämään liittyviä ja heihin vaikuttavia ratkaisuja, kuten asuin- ja harrastusympäristöjä, palveluita, kouluja ja nuorisotiloja. (Ollikainen & Säaskilahti, 2024, s. 8.)

Dialogisia menetelmiä, kuten työpajoja, kokouksia ja erilaisia tilaisuuksia, joita yhteiskehittämisen prosessin toimijat hyödyntävät. Nuorilla on halua ja kykyä osallistua esimerkiksi kunnan kehittämiseen ja budjetointiin. Valtioneuvoston nuorisopoliittisen ohjelman yhteydessä nuorten kuulemisessa asiantuntijat nostivat esiin luontoon, ilmastoon, turvallisuuteen, terveyteen, hyvinvointiin, ihmissuhteisiin ja tasa-arvoon liittyviä teemoja, jotka ovat tällä hetkellä keskeisiä nuorten näkökulmasta katsottuna. (Ollikainen & Säaskilahti, 2024, s. 8.)

Yhteiskehittämisen vaiheita ovat kartoitus-, ideointi- ja kehittämis- sekä testausvaihe. Seuraavaksi kuvataan yhteiskehittämisen vaiheita teorian tietoon viitaten. Tekstin tukena olen käyttänyt havainnollistavia kuvia ja käytännön esimerkkinä yhteiskehittämisen pajoja, joita voi hyödyntää starttipajalla, kun halutaan kehittää toimintaa yhdessä nuorten kanssa.

Kartoitusvaihe

Ensimmäisessä yhteiskehittämisen vaiheessa painopiste on asiakasymmärryksen syventämisessä, mikä tarkoittaa asiakkaiden, eli tässä kontekstissa starttipajanuorten, tarpeiden ja toiveiden laajaa kartoittamista. Parhaat tulokset saavutetaan, kun pyritään lähestymään nuoria mahdollisimman lähelle heidän maailmaansa, eli menemällä starttipajalle, jotta saadaan kokonaisvaltainen kuva heidän näkökulmistaan ja toimintaympäristöstään. Tällöin voidaan ymmärtää

syvällisesti nuorten kokemukset ja haasteet, mikä auttaa luomaan paremmin kohdennettuja ratkaisuja. (Alhonen & Iloranta, 2021, s. 6.)

Käytännön esimerkki kartoitusvaiheesta voisi olla yhteiskehittämisen paja, joka järjestetään starttipajalla. Ensimmäisen pajan aikana ohjaaja voi käyttää jotakin osallistavaa menetelmää, kuten ideointiseinää digitaalisesti tai fyysistä fläppitaulua. Osallistavan lähestymistavan avulla saadaan nuoret aktiivisesti mukaan toimintaan. Käytännönläheinen osallistaminen voi lisätä nuorten sitoutuneisuutta ja kiinnostusta kehittämistyöhön.

Kuva 2. Yhteiskehittämisen ideointitaulu Canva-sovelluksella. Grafiikka: Erika Kostamo (2024).

Kuvan 2 ideointitaulun tarkoituksena on herätellä yhteiskehittämisen pariin ja kartoittaa, mistä asioista nuoret ovat kiinnostuneita. Mielestäni on haastavaa lähteä luomaan jotakin uutta niin sanotusti tyhjästä, joten ehdotukseni tähän ongelmaan on, että ideoita voidaan kehittää esimerkiksi starttipajatoiminnan asiantuntijoiden teemahaastatteluiden pohjalta. Näin saatu tieto voidaan yhdistää käytännön toteutukseen, jolloin haastatteluiden tuloksia pohdittaisiin käytännössä ja teemat pääsisivät osaksi käytännön toteutusta. Lähestymistapa voi tarjota arvokasta kontekstia ja varmistaa, että kehittämisideat ovat hyvin perusteltuja ja vastaavat nuorten tarpeita ja toiveita.

Ideointi- ja kehittämisvaihe

Toisessa yhteiskehittämisen vaiheessa uusien ratkaisujen ideointi käynnistyy vasta sen jälkeen, kun on saatu syvällistä ymmärrystä nuorten tarpeista ja todellisuudesta, ja tiivistetty tämä olennainen tieto käyttökelpoiseen muotoon. On luontaista pyrkiä nopeasti ratkaisemaan havaitut ongelmat, mutta palvelumuotoilun näkökulmasta ratkaisuja ei tule kehittää ennen kuin nuorten tarpeet ja ongelmat on selkeästi tunnistettu. Noudattamalla palvelumuotoilun kehittämisprosessia varmistetaan, että ensin määritellään oikea ongelma, ja vasta tämän jälkeen etsitään siihen ratkaisuja. Ideoita kehittämistehtävään saattaa syntyä myös arjen keskellä, kuten esimerkiksi kaupassa, ja nämä ajatukset kannattaa kirjata ylös heti. Ideointivaiheessa korostuu avoin ja utelias ajattelu sekä rohkeus suunnata katse uusiin mahdollisuuksiin. (Alhonen & Iloranta, 2021, s. 15.)

Prosessissa vuorottelevat laajan ideoinnin ja keskittymisen vaiheet: välillä tarkastellaan monia eri vaihtoehtoja, ja välillä keskitytään valitsemaan niistä kaikkein olennaisimmat jatkokehitystä varten. Ideoinnissa ei pyritä ainoastaan ratkaisemaan olemassa olevia ongelmia, vaan etsitään myös uusia tapoja tuottaa lisäarvoa ja parantaa nuorille tärkeitä asioita. Ideointia kannattaa tehdä yhteistyössä työyhteisön tai yhteistyöverkostojen kanssa, sillä ryhmässä syntyy enemmän ideoita, joita voi yhdistellä ja jalostaa edelleen. (Alhonen & Iloranta, 2021, s. 15.)

Ideointi- ja kehittämisvaiheessa voi järjestää toisen yhteiskehittämisen pajan, jonka tavoitteena on järjestellä ideat starttipajatoiminnan asiantuntijoiden haastatteluiden pohjalta, priorisoida ne ja kehittää toimintaa edelleen yhdessä nuorten kanssa. Kehittämisvaiheen aikana valitaan parhaat ja soveltuvimmat ideat, ja tarkastellaan, miten ne voitaisiin toteuttaa käytännössä. Tämä vaihe mahdollistaa syvällisemmän pohdinnan siitä, kuinka ideat voivat konkretisoitua, ja varmistaa, että ne todella vastaavat nuorten tarpeisiin ja parantavat toimintaa tehokkaasti. Samalla voidaan arvioida resurssitarpeet ja kehityskohteet, jotka tukevat ideoiden toteuttamista.

Testausvaihe

Kolmannessa yhteiskehittämisen vaiheessa halu kokeilla ja oppia yhdessä nuorten kanssa on keskiössä kehittämisprosessin aikana. Näin kehittäminen tapahtuu todellisessa elämässä, nuorten arjen kontekstissa starttipajalla, eikä perustu pelkkiin oletuksiin tai aiempiin käytäntöihin. Täytyy uskaltaa kyseenalaistaa vakiintuneet toimintatavat ja ottaa rohkeasti nuoret mukaan testaamaan ja kehittämään toimintaa.

Jos jokin idea ei tuota lisäarvoa nuorille, siitä tulee olla valmis luopumaan. Vaikka tietty idea tuntuisi itsestä hyvältä, on oleellista kuunnella tarkasti nuorten palautetta ja reaktioita testaamisen aikana. Pelkkä positiivinen kommentti, kuten "kiva idea", ei aina riitä kehittämisen pohjaksi. Tärkeää on pyrkiä syvempään ymmärrykseen siitä, miksi ja miten idea tuottaa arvoa nuorille, huomioiden paitsi sanallinen palaute myös nuorten käyttäytyminen ja eleet testaustilanteissa. (Alhonen & Iloranta, 2021, s. 20.)

Testausvaiheessa voi järjestää kolmannen yhteiskehittämisen pajan, jossa testataan ja arvioidaan kehitettyjä ratkaisuja käytännössä. Testaaminen voi tapahtua esimerkiksi pilotoinnin avulla, jossa kehittämistyön tuotosta kokeiltaisiin rajatulla joukolla. Pilotointivaihe auttaa varmistamaan, että tuotos vastaa nuorten tarpeisiin ja toimii toivotulla tavalla.

6.3 Yhteiskehittämisen mallin arviointimenetelmiä

Yhteiskehittämisen arviointimenetelmänä voidaan käyttää esimerkiksi palautekyselyä, jonka tarkoituksena on kerätä nuorilta palautetta jokaisen yhteiskehittämisen pajan jälkeen. Palautekeruun avulla ohjaaja arvioi omaa toimintaansa. Nuoret voivat ilmaista näkemyksiään ja ehdotuksiaan palautekyselyn avulla, mikä voi rikastuttaa kehittämisprosessia ja parantaa sen vaikuttavuutta.

Palautekyselyn laatiminen

Palautekyselyn laatimisessa keskeistä on, että kysymysten kirjoittaja varmistaa, että kysymykset vastaavat kohderyhmän tarpeisiin ja ovat kattavia kehittämisprosessin kannalta, mutta samalla yksinkertaisia ja helposti ymmärrettäviä. Tärkeää on huomioida, että vastaajat eivät usein tunne kehittämisen aihealuetta yhtä perusteellisesti kuin kysymysten kirjoittaja. (Tietoarkisto, n.d.-b.) Tässä kontekstissa toimintaa kuitenkin kehitetään yhdessä vastaajien eli nuorten kanssa, joten heidät on hyvä ottaa mukaan kysymysten laatimiseen, jotta kysymykset vastaisivat koko kohderyhmän tarpeita.

Palautekyselyn vastaajien on paitsi jaksettava myös osattava vastata kyselyyn. Standardoiduissa kyselyissä vastaajien on ymmärrettävä kysymykset mahdollisimman samalla tavalla ja vastattava niihin yhteismitallisilla arviointiperusteilla, joten kysymysten on oltava selkeitä ja ytimekkäitä sekä sopivan mittaisia. Palautekyselyyn on helpompaa vastata, kun kysymykset ovat loogisessa järjestyksessä. Vaikka lomake voi kattaa monenlaisia aiheita, samaan aihealueeseen

liittyvät kysymykset tulisi järjestää peräkkäin. Samoin aihealueiden välillä siirtyminen tulisi tapahtua selkeästi ja johdonmukaisesti. (Tietoarkisto, n.d.-b.)

Nuorten ottaminen mukaan palautekyselyn laatimiseen on tärkeä askel kohti osallistavaa ja vaikuttavaa palautteenkeruuta. Kun nuoret eivät ole vain kyselyn kohteena vaan myös aktiivisia osallistujia, heidän kädenjälkensä voi merkittävästi parantaa palautteen laatua ja merkityksellisyyttä. Osallistava lähestymistapa tarjoaa nuorille mahdollisuuden vaikuttaa siihen, miten kysymykset muotoillaan, mitä asioita kyselyssä käsitellään ja millainen on kyselyn visuaalinen ilme. Nuorten osallistaminen palautekyselyn laatimisprosessiin voi parantaa kyselyn käyttökelpoisuutta. Kun nuoret ovat mukana kysymysten kehittämisessä, he voivat tarjota arvokasta näkökulmaa siihen, mitkä kysymykset ovat heille tärkeitä ja miten ne tulisi esittää.

Osallistamisessa on useita menetelmiä, kuten työpajat, joissa nuoret voivat keskustella kysymysten sisällöstä ja muotoilusta, sekä antaa palautetta kysymysten luonnoksista. Osallistava lähestymistapa voi auttaa luomaan kyselyn, joka kattaa nuorten näkökulmat ja tuntuu heistä tärkeältä. Kun nuoret kokevat, että heidän näkemyksillään on merkitystä ja vaikutusta, he ovat todennäköisemmin motivoituneita antamaan rehellistä ja kattavaa palautetta. Tällöin osallistuminen voi myös edistää nuorten sitoutumista ja tunteen siitä, että he ovat osaltaan vaikuttamassa starttipajan toimintaan ja palautteenkeruuseen.

7 YHTEENVETO

Tässä luvussa kokoan yhteen opinnäytetyöstä syntyneitä ajatuksia. Luvussa 7.1 käsitellään kehittämistyön eettistä tarkastelua Humanistisen ammattikorkeakoulun, kehittämistyön menetelmien ja lähdekriittisyyden kautta. Luvussa 7.2 käsitellään opinnäytetyön tilaajan palaute. Luvussa 7.3 peilataan opinnäytetyön kirjoittajan itsearviointia suhteessa yhteisöpedagogin ammatillisiin kompetensseihin. Luvussa 7.4 käydään läpi koko opinnäytetyön pohjalta heränneitä johtopäätöksiä ja kehittämisehdotuksia starttipajatoimintaan sekä luvussa 7.5 tarkastellaan opinnäytetyön merkitystä ammattialalle.

7.1 Kehittämistyön eettinen tarkastelu

Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry on laatinut ammattikorkeakouluille suositukset opinnäytetöiden eettisestä ja hyvän tieteellisen käytännön mukaisesta toteuttamisesta. Nämä suositukset perustuvat voimassa olevaan lainsäädäntöön sekä kansainvälisiin ja kansallisiin tutkimuseettisiin periaatteisiin ja linjauksiin. Suositukset tarjoavat ohjeistusta ja suunta- viivoja, jotka auttavat varmistamaan opinnäytetöiden laadukkuuden ja eettisyyden, edistäen näin tieteellistä tutkimusta ja kehittämistyötä. (Raivo & Lempiäinen, 2020, s. 3.)

Opinnäytetyön eettisyys Humanistisen ammattikorkeakoulun kautta näkyy siten, että opinnäytetyössä käytetään Wihä, joka on opinnäytetyön tekemistä, viestintää ja dokumenttien säilyttämistä helpottava työkalu. Sen avulla opiskelija, opinnäytetyön ohjaaja ja tilaaja voivat kommunikoida keskenään ja jakaa opinnäytetyöhön liittyvää tietoa tietoturvaselästi. Wihä käytetään opinnäytetyön aihe-ehdotuksen, -suunnitelman, -yhteistyösopimuksen ja eri palautusvaiheiden käsittelyyn sekä opinnäytetyön arviointiin. (Humanistinen ammattikorkeakoulu, 2024c.)

Kehittämistyön menetelmien eettisyys

Opinnäytetyön kehittämistyön menetelmäksi muotoutui teemahaastattelu. Humanistisen ammattikorkeakoulun eettisten ohjeiden ja dokumentointikäytäntöjen mukaisesti annoin teemahaastatteluun kutsuttaville starttipajatoiminnan asiantuntijoille tiedon kehittämistyöhön osallistumisesta informointilomakkeen avulla. Pyysin heidän suostumustaan osallistua kehittämistyöhön erillisellä suostumuslomakkeella, joka varmistaa osallistujien tietoiset ja vapaaehtoiset

suostumukset. Suostumuslomake takaa, että kaikilla haastatteluun osallistujilla on selkeä käsitys heidän roolistaan ja oikeuksistaan kehittämistyössä, edistäen näin kehittämistyön eettisyyttä ja läpinäkyvyyttä. (Humanistinen ammattikorkeakoulu, 2024b.)

Humanistisen ammattikorkeakoulun opiskelijoilla, joilla on voimassa oleva opiskeluoikeus, on käytössään Humakin Outlook-sähköposti ja Microsoftin Office 365 -palvelut, kuten Teams. Hyödynsin näitä palveluita teemahaastatteluiden tallentamisessa ja litteroimisessa. Kun opinnäytetyö on valmis ja opiskeluoikeuteni päättyy, käyttäjätunnukseni poistetaan, ja kaikki tililleni tallennetut tiedot poistetaan 30 päivän kuluessa opiskeluoikeuden päättymisestä (Humanistinen ammattikorkeakoulu, 2024c).

Teemahaastattelun analyysiä kirjoittaessa olen kunnioittanut haastateltavien yksityisyyttä ja pitänyt tunnistettavat tiedot poissa. Aineiston analyysi koostui vain kahdesta eri haastattelusta, joten esimerkiksi litteroinnin kautta tulleet suorat sitaatit kirjoitin siten, että siteerasin molempien haastateltavien kertomuksia tasapuolisesti. Aluksi käytin haastateltavista tunnusta H1 ja H2, mutta muutin ne vain yleisesti muotoon Starttipajatoiminnan asiantuntija. Tällä rajauksella anonymiteetistä tuli entistä parempi, myös haastateltavien yleisen esittelyn päädyin ottamaan kokonaan pois. Aineiston analyysiä kirjoittaessa tuin tekstiä oman pohdintani lisäksi relevanttiin lähdekirjallisuuteen viitaten, ettei analyysi toistaisi vain, mitä haastateltavat sanoivat.

Toisena kehittämistyön menetelmänä minulla oli alkuperäisen suunnitelman mukaan tarkoituksena käyttää yhteiskehittämistä, jonka avulla oli tarkoitus tuottaa jokin tuotos x yhdessä starttipajan nuorten kanssa. Yhteiskehittämisen menetelmä jäikin pois ja siitä tulikin opinnäytetyön tuotos eli nuorilähtöinen yhteiskehittämisen malli starttipajatoimintaan. Harmillisesti jouduin tekemään päätöksen, että rajaan tästä opinnäytetyöstä yhteiskehittämisen menetelmän pois, jotta sen hetkinen oma jaksaminen ja toimintakyky riittäisi työn viimeistelyyn. Positiivisena puolena näen sen, että tämän opinnäytetyön pohjalta olisi nyt paljon luontevampaa lähteä toteuttamaan yhteiskehittämistä starttipajalle tai muuhun ryhmämuotoiseen toimintaan. Rohkaisenkin, että esimerkiksi joku toinen opinnäytetyön tekijä voisi ottaa tästä mallia ja hyödyntää omassa kehittämistyössään tulevaisuudessa.

Lähdekriittisyys

Lähdekriittisyydellä tarkoitetaan sitä, että arvioidaan, onko lähde luotettava ja voiko siihen nojata. Tiedon käyttötarkoitus, paikkansapitävyys ja objektiivisuus ovat tärkeitä ottaa huomioon.

Erityisesti ammatillista tietoa hankkiessa lähteen luotettavuus ja ajantasaisuus ovat keskeisiä arviointikriteerejä. (Humanistinen ammattikorkeakoulu, 2024d.)

Opinnäytetyön tietoperustaa rakentaessa olen käyttänyt kehittämistyön aiheen ja teemojen kannalta luotettavia, ajankohtaisia lähteitä, joista kaikki löytyvät netistä sähköisessä muodossa. Tässä opinnäytetyössä keskeisiä lähteitä olivat Valtakunnallisen työpajayhdistyksen teokset vuosilta 2014–2016. Teokset käsittelivät starttipajan ja -valmennuksen näkökulmia. Lähdekriittikiä ajatellessa ajatuksiini heräsi kysymys: miksi starttivalmennuksesta ei ole ilmestynyt uusia teoksia 2020-luvulla? Tarve ja ajankohtaisuus starttivalmennukselle ei ole hävinnyt mihinkään, mutta uusimmissa teoksissa sen teemat jäävät työpajatoiminnan varjoon.

Valtakunnallinen työpajayhdistys ry (TPY) sai vuonna 2020 nimekseen Into – Etsivä nuorisotyö ja työpajatoiminta ry. Nimimuutoksen tavoitteena oli löytää järjestölle uusi nimi, joka kuvastaisi sekä etsivää nuorisotyötä että työpajatoimintaa. Viime vuosina järjestön tehtäväkenttä on laajentunut pelkästä työpajatoiminnan kehittäjästä myös etsivän nuorisotyön ja työpajatoiminnan keskeiseksi kattojärjestöksi. Uusi nimi tukee järjestön uudistunutta strategiaa, arvoja ja tulevaisuuden suuntaa. Sana "Into" heijastaa innostusta, aktiivisuutta, energiaa ja iloa – juuri niitä piirteitä, joita pyritään edistämään sekä etsivässä nuorisotyössä että työpajatoiminnassa. (Into – Etsivä nuorisotyö ja työpajatoiminta ry, 2020.)

Into – Etsivä nuorisotyö ja työpajatoiminta ry toimi lähteissäni hyvin ajankohtaisina teoksina. Teokset olivat vuosilta 2022–2024. Mielestäni Into ry:n materiaalit ovat mielenkiintoisia ja suosittelen tutustumaan niihin. Katsoin esimerkiksi Into ry:n tuottamia videoita opinnäytetyötä tehdessä vaikken käyttänytkään niitä lähdemateriaaleina.

7.2 Tilaajan palaute

Opinnäytetyön viimeistelyvaiheessa pyysin tilaajalta kirjallista palautetta. Tilaajan nostamien huomioiden pohjalta sain vielä täsmennettyä opinnäytetyön viimeistä versiota ennen arviointiin jättämistä. Tilaajan palaute 16.9.2024:

Moi, Kiitoksia sinulle isosta työstä. Tänään sain järjestettyä viimein ajan työhön tutustumiselle. Olet ansiokkaasti tutkaillut työpajatoiminnan historiaa, tarkoitusta ja tavoitteita ja starttivalmennuksen suhdetta niihin. Erityisen mielenkiintoinen oli palvelumuotoilun kohta ja yhteiskäyttämisen mallin hyödyntäminen pajatoiminnan kehittämisessä.

Muutamia kohtia toivoisin, että kiinnittäisit huomiota tai korjaisit vielä tekstistä: Alkuvaiheessa kun esittelet Valon toimintaa, niin kun puhutaan hankkeista niin toteuttajina on päätoteuttaja ja

osatoteuttaja. Palveluissa me puhumme yhteistyöstä tai kumppanuudesta. Nämä ovat menneet hieman sekaisin tuossa alussa, kun puhut toiminnastamme. Kuntouttava työtoiminta on palvelu, jota teimme yhteistyössä Live säätiön kanssa. Yhteistyö kuntouttavan osalta päättyi tuolloin 2023, mutta muutoin teemme yhteistyötä edelleen. esim. Varpu-hankkeessa osatoteuttajan roolissa.

Lupaus- hankkeen rahoittajasta puhuttaessa tulisi kirjoittaa Euroopan unionin osarahoittama (ESR+) ja käyttää lipputunnusta. Tätä voit vielä kysyä ohjaajaltasi, mutta kun me puhumme missä vaan hankkeesta, jota rahoitetaan tätä kautta, niin lipputunnus tulee olla esillä. Tulisiko opinnäytetyössä olla lähteissä tai tuossa Lupaus-hankkeen esittely kohdalla?

Starttipaja Suunnan kohdalla esittelyvaiheessa olisi hyvä tuoda esille meidän tämänhetkinen resurssi eli yksi henkilötyövuosi. Silloin teimme ratkaisun, jotta pajaa pystyi tekemään työpari idealla, että jaoin työajan kahden työntekijän kesken 50 %.

Jatkokehittely ideat ovat hyviä. Toivoisin, että tulisit esittelemään henkilökunnallemme tämän opinnäytetyön ja mikäli haluaisit tuoda esille työpajaverkostossa tämän opinnäytetyön antia, niin ole yhteydessä [nimi], joka koordinoi verkoston toimintaa.

Mainio kokonaisuus ja tuo yhteiskehittämisen ja palvelumuotoilun anti on meille nyt se suurin. Mukavaa opinnäytetyön loppusuoraa sinulle, kohta on valmista. Hienosti tehty.

7.3 Itsearviointia yhteisöpedagogin ammatillisia kompetensseja hyödyntäen

Yhteisöpedagogin ammatillisuutta ohjaavat alakohtaiset kompetenssit, joihin kuuluvat yhteisöllinen, pedagoginen, yhteiskunnallinen sekä vaikuttamis- ja kehittämisosaaminen (Humanistinen ammattikorkeakoulu, 2024e). Peilaan itsearviointia ja ammatillista kasvuani näihin kompetensseihin, jotka on hyväksytty Humanistisen ja kasvatustieteiden ryhmässä vuonna 2022. Itsearviointi auttaa minua kehittämään omaa ammatillista osaamistani ja tunnistamaan osa-alueet, joilla kaipaan kehittymistä.

Yhteisöllinen osaaminen tarkoittaa kykyä ymmärtää, miten yhteisöllisyys, osallisuus ja toimijuus vaikuttavat yksilöiden ja ryhmien toimintaan sekä heidän hyvinvointiinsa. Opiskelija osaa ohjata ihmisiä ja ryhmiä tunnistamaan omat vahvuutensa sekä kehittämään yhteistyö- ja vuorovaikutustaitoja. Osaaminen ulottuu sekä kasvokkaiseen että digitaaliseen vuorovaikutukseen, ja pyrkii varmistamaan, että jokaisella yhteisön jäsenellä on yhdenvertaiset ja tasa-arvoiset

mahdollisuudet osallistua toimintaan. (Humanistinen ammattikorkeakoulu, 2024e.) Yhteisöllisyys, osallisuus ja toimijuus ovat starttipajatoiminnan kulmakiviä. Tällä kehittämistyöllä haluan vaikuttaa siihen, että starttipajatoiminnan yhteisöllisyys ja toimintatavat näkyvät lukijoillemkin. Toin starttipajatoiminnan asiantuntijoiden äänen kuuluviin teemahaastatteluiden kautta. Kehittämistyön osalta yhteisöllisyys starttipajan sisällä jäi muutamaa tutustumiskäyntiin. Toivon, että eri toimijat tai aiheesta kiinnostuneet voisivat hyödyntää yhteiskehittämisen mallia erilaisilla pajoilla.

Pedagogisen osaamisen näkökulmasta opiskelija toimii ammatillisesti ja arvostaen moninaisuutta. Opiskelija hyödyntää kasvatuksen ja kehityksen teoreettista tietoa työssään ja käyttää pedagogisia menetelmiä, jotka tukevat osallisuutta ja toimijuutta monenlaisissa ympäristöissä. Opiskelijan pedagoginen osaaminen näkyy siinä, että hän tukee oppimisprosessia ja edistää rakentavaa vuorovaikutusta monimuotoisissa toimintaympäristöissä. (Humanistinen ammattikorkeakoulu, 2024e.) Pedagoginen osaaminen näkyy teoreettisessa viitekehyksessä, jossa kuvaan ja teen starttipajatoimintaa näkyväksi. Starttipajatoiminnan kohderyhmä ja toimintaympäristö tulevat tutuksi tietoperustaa lukiessa. Pedagogisina menetelminä käytin teemahaastattelua, jossa starttipajatoiminnan asiantuntijat saivat loistaa. Yhteiskehittämisen malli tukee nuorilähteisyyttä ja auttaa kehittämään starttipajojen toimintaa osallistavien keinoin.

Yhteiskunnallisen osaamisen osalta opiskelija tuntee hyvin yhteiskunnan rakenteet, palvelujärjestelmät ja vaikuttamisen mahdollisuudet. Opiskelija ymmärtää, miten oma ammattitaito vaikuttaa yhteiskuntaan, ja osaa sopeutua muuttuviin olosuhteisiin. Ennakoiva toiminta keskittyy sosiaalisten ongelmien ehkäisyyn, ja opiskelija on kyvykäs toimimaan eri sektoreilla ja verkostoissa. (Humanistinen ammattikorkeakoulu, 2024e.) Olen tuonut käytännön ja teoreettisen kehittämistyön starttipajatoiminnasta osaksi laajempaa palvelujärjestelmää. Kehittämistyö edistää starttipajatoimintaa ja tuo sen käytännön tasolla näkyvämmäksi yhteiskunnassa. Yksilön ja yhteisön näkökulmasta matalan kynnyksen starttipaja on todella merkittävä, eikä saisi jäädä suurempien toimijoiden varjoon.

Vaikuttamis- ja kehittämisosaaminen näkyy siinä, että opiskelija hallitsee käyttäjälähtöisen ja tulevaisuuteen suuntautuvan kehittämisotteen. Opiskelija osaa suunnitella, toteuttaa ja arvioida osallistavia kehittämisprosesseja sekä hyödyntää erilaisia viestintä- ja vaikuttamiskanavia. Opiskelija kehittää omaa työtään, työyhteisöään, organisaatiota ja ammattialaa sekä vahvistaa monialaisia verkostoja. (Humanistinen ammattikorkeakoulu, 2024e.) Tämän kehittämistyön aikana starttipajan asiantuntijat ovat olleet suurina vaikuttajina ja tuoneet näkemyksiään esiin

starttipajan nykytilanteesta. Opinnäytetyön kehittämistä on hyvä jatkaa edelleen ja uskon, että kehittämistyöni antaa hyvät valmiudet jatkaa kohti seuraavia kehittämistoimia.

7.4 Johtopäätöksiä ja kehittämissuhteita starttipajatoimintaan

Tässä opinnäytetyössä käsiteltiin kahta keskeistä kehittämistehtävää, joista ensimmäinen tarkasteli yhteiskunnallisten muutosten vaikutuksia starttipajatoiminnassa ja toinen kartoitti keinoja, joilla starttipajan toimintaa voidaan tukea ja tuoda näkyvämmäksi. Näiden kehittämistehtävien pohjalta tein kattavan analyysin, jonka perusteella esittelen johtopäätöksiä ja kehittämissuhteita. Analyysillä pyrin tarjoamaan perustan konkreettisille toimenpiteille ja strategioille, joiden avulla starttipajatoimintaa voidaan kehittää jatkossa.

Yhteiskunnallisten muutosten vaikutuksia starttipajatoimintaan

Yhteiskunnan muutokset, kuten lainsäädännön muutos, resurssipula ja nuorten monimutkaistuvat ongelmat, ovat vaikuttaneet merkittävästi starttipajatoimintaan. Starttipajatoiminnan asiantuntijoiden haastatteluista ilmeni, että lainsäädännön ja rahoituksen epävarmuus aiheuttivat haasteita starttipajatoiminnalle. Valtionavun leikkaukset ja säädosmuutokset voivat johtaa radikaaleihin muutoksiin starttipajatoiminnan rakenteissa ja sisällöissä, mikä herättää huolta starttipajan pitkäaikaisesta vaikutuksesta nuorten tukemisessa. Epävarmuus korostaa tarvetta pitkäjänteiselle suunnittelulle ja vakaalle rahoitukselle, jotta starttipaja voi säilyttää arvokkaan toimintansa ja vastata tehokkaasti nuorten tarpeisiin. Joustavuus ja sopeutumiskyky ovat olleet starttipajan vahvuuksia, mutta niiden ylläpitäminen vaatii systemaattista ja ennakoivaa lähestymistapaa resursseihin ja lainsäädäntöön liittyvissä kysymyksissä.

Nuorten ongelmien monimutkaistuminen ja palvelujärjestelmän haasteet ovat nostaneet esiin tarpeen tiiviimmälle moniammatilliselle yhteistyölle. Haastatteluissa korostui, että eri sektoreiden välinen tiiviimpi yhteistyö on välttämätöntä, jotta nuorille voidaan tarjota kokonaisvaltaista tukea. Verkostotyö viittaa siihen, että starttipajan tulee kehittää verkostojaan ja panostaa moniammatilliseen yhteistyöhön vastatakseen nuorten moninaisiin tarpeisiin tehokkaasti.

Oppivelvollisuuslain muutokset ovat lisänneet syrjäytymisriskiä joillekin nuorille, ja starttipaja on noussut tärkeäksi "koppaajaksi", joka estää nuorten jäämisen palvelujärjestelmän ulkopuolelle. Haastatteluissa korostui starttipajan rooli syrjäytymisen ehkäisyssä, mikä osoittaa tarpeen keskittyä erityisesti nuorten osallisuuden vahvistamiseen ja tarjoamaan tukea heille, jotka ovat

jääneet oppivelvollisuuden ulkopuolelle. Starttipajan ydin on edelleen kehittää toimintaansa nuorten tarpeita kuunnellen.

Starttipajatoiminnan monipuolistaminen ja opinnollistaminen ovat olleet tehokkaita keinoja vastata nuorten moninaisiin tarpeisiin. Uusien pajojen perustaminen ja oppimisympäristöjen kehittäminen voivat mahdollistaa toiminnan kehittymistä ja vastaamista nuorten tarpeisiin entistä paremmin. Kehittämismyönteisyys korostaa tarvetta jatkaa innovatiivisten oppimiskäytäntöjen kehittämistä ja niiden integroimista osaksi starttipajan toimintaa.

Verkostoituminen ja näkyvyyden parantaminen ovat olleet keskeisiä tekijöitä starttipajan laajentamisessa ja vaikuttavuuden kasvattamisessa. Haastatteluista nousi esille, että avoimien päivien ja yhteistyöprojektien kautta starttipaja on onnistunut tavoittamaan enemmän nuoria ja parantamaan yhteistyötä muiden järjestötoimijoiden kanssa. Vaikuttavat yhteistyöprojektit korostavat verkostotyön ja näkyvyyden edistämisen merkitystä, jotta starttipaja voi tavoittaa laajemman nuoriso- ja sidosryhmäkentän ja vahvistaa toimintaansa entisestään.

Yhteenvetona voin todeta, että starttipajatoiminta on sopeutunut yhteiskunnan muutoksiin monin tavoin. Kuitenkin jatkuva kehittäminen ja innovatiivinen lähestymistapa ovat välttämättömiä, jotta starttipajatoiminta voi edelleen onnistua nuorten tukemisessa muuttuvassa yhteiskunnassa. Innovatiivisuus edellyttää sekä joustavuutta että ennakoivaa suunnittelua, jotta starttipaja voi tehokkaasti vastata nuorten tarpeisiin ja haasteisiin myös tulevaisuudessa.

Starttipajatoiminnan näkyvyyden kehittäminen

Starttipajatoiminnan asiantuntijoiden haastatteluista nousi esiin useita keinoja, joilla voidaan tukea starttipajan toimintaa ja parantaa toiminnan näkyvyyttä nuorten keskuudessa. Ensimmäisenä havaintona korostui verkostoitumisen ja yhteistyön merkitys. Starttipajan tiiviimpi yhteistyö muiden toimijoiden, palveluiden ja moniammatillisten verkostojen kanssa on keskeistä toiminnan laajentamisessa ja sen vaikutuspiirin kasvattamisessa. Esimerkiksi avoimien päivien ja yhteistyöprojektien avulla starttipaja on onnistunut lisäämään tunnettuuttaan ja tavoittamaan uusia nuoria, mikä vahvistaa käsitystä siitä, että aktiivinen verkostoituminen ja yhteistyö ovat keskeisiä tekijöitä näkyvyyden parantamisessa.

Toisena havaintona toiminnan monipuolistaminen ja innovatiivisten oppimiskäytäntöjen kehittäminen osoittautuivat tehokkaiksi keinoiksi vastata nuorten moninaisiin tarpeisiin. Uusien pa-

jojen tai pajamallien suunnittelu ja opinnollistamisen mahdollisuudet ovat herättäneet kiinnostusta ja tarjonneet nuorille merkityksellisiä oppimismahdollisuuksia, kuten Tuvan nuorille työharjoittelumahdollisuuksia starttipajalla. Starttipajatoiminnan kehittäminen ja räätälöinti nuorten tarpeiden mukaan lisää starttipajan houkuttelevuutta ja saavutettavuutta.

Kolmantena havaintona esiin nousi positiivisten tarinoiden jakamisen merkitys. Haastatteluissa korostui, että onnistumisten ja positiivisten kokemusten esille tuominen voi lisätä starttipajan vetovoimaa ja auttaa nuoria näkemään starttipajatoiminnan merkityksellisenä osana heidän elämänsä. Starttipajan tulisi jatkaa onnistumistarinoiden tuottamista ja jakamista, sillä ne voivat toimia inspiraationa ja rohkaisuna muille nuorille sekä järjestötoimijoille. Olisi mielenkiintoista nähdä onnistumistarinoita esimerkiksi Instagramin tai Valo-Valmennusyhdistyksen nettisivujen kautta.

Starttipajayhteisön osallistaminen ja osallisuuden vahvistaminen ovat myös tärkeitä teemoja. Haastatteluissa kävi ilmi, että nuorten mukaan ottaminen toiminnan suunnitteluun ja toteutukseen voi lisätä heidän sitoutumistaan sekä vahvistaa osallisuuden tunnetta. Osallisuuden vahvistaminen parantaa starttipajan kykyä vastata nuorten tarpeisiin ja lisää toiminnan merkityksellisyyttä heidän näkökulmastaan.

Haastatteluista saatujen havaintojen perusteella voin todeta, että starttipajan toimintaa voi tukea ja tehdä näkyvämmäksi aktiivisella verkostoitumisella. Sekä toiminnan näkyväksi tuomisella esimerkiksi jakamalla positiivisia tarinoita, jotka tukevat nuorten osallisuuden ja yhteisöllisyyden vahvistamista. Näillä toimenpiteillä starttipaja voi parantaa näkyvyyttään, kasvattaa vaikutuspiiriään ja tarjota nuorille entistä merkityksellisempää tukea. Lisäksi jatkuva palautteen kerääminen ja toiminnan arviointi auttavat kehittämään starttipajatoimintaa ja vastaamaan entistä paremmin nuorten tarpeisiin.

Kehittämisehdotuksia starttipajatoimintaan

Nuorten kanssa toteutettavan yhteiskehittämisen mallin vieminen käytäntöön on merkittävä askel eteenpäin kehittämistyössä. Starttipajan ohjaajat ja esimerkiksi opinnäytetyötä tekevät opiskelijat voivat soveltaa yhteiskehittämisen periaatteita käytännössä starttipajalla tai muiden vastaavien työpajayhteisöjen ja ryhmien toiminnassa. Yhteiskehittäminen mahdollistaisi toimintamallien testaamisen ja kehittämisen suoraan kentällä sekä tarjoaisi arvokasta tietoa mallien soveltamisesta käytännön tilanteissa.

Opinnäytetyön jatkokehittäminen tuottaa lisäarvoa tilaajalle. Ehdotan, että opinnäytetyön tuloksia ja innovatiivisia ehdotuksia hyödynnettäisiin Pohjois-Savon työpajatoimijoiden verkostokokouksissa. Näissä kokouksissa työpajatoimijat voisivat keskustella nuorten osallisuuden edistämisestä ja palvelupolkujen prosessien kehittämisestä. Erityisesti olisi tärkeää tarkastella, miten nuoria voitaisiin ohjata tarvittaessa toisen palveluntuottajan luo ja miten tätä voitaisiin tukea käytännössä.

Näen yhteiskehittämisen edistämisen eri toimijoiden ja yhteistyöverkostojen kanssa keskeisenä kehittämiskohteenä. Yhteisten projektien ja dialogien luominen parantaa nuorilähtöisten palveluiden laatua ja vastaa nuorten tarpeisiin tehokkaammin. Esimerkiksi Kuopiossa toteutettujen projektien ja hankeyhteistöiden hyödyntäminen voisi tarjota arvokkaita esimerkkejä siitä, miten yhteistyö voi johtaa parempiin tuloksiin ja kestäviin kumppanuuksiin.

Luottamuksen ja vuorovaikutuksen parantaminen verkostoissa ja yhteistyöhankkeissa on myös tärkeää. Panostaminen luottamuksen rakentamiseen ja vuorovaikutuksen kehittämiseen parantaa se yhteistyön sujuvuutta ja tehokkuutta. Selkeiden pelisääntöjen ja vastuunjaon määrittäminen sekä yhteisten verkostoitumistilaisuuksien järjestäminen ovat käytännön keinoja sujuvamman ja tehokkaamman yhteistyön edistämiseksi. Näiden toimenpiteiden avulla voidaan rakentaa vahvempia yhteistyösuhteita, mikä puolestaan tukee startti- ja työpajatoiminnan kehittämistä Kuopion alueella.

7.5 Opinnäytetyön merkitys ammattialalle

Opinnäytetyöllä on keskeinen rooli yhteisöpedagogin ammattialan kehittämisessä, sillä se ei ainoastaan vastaa koulutuksen muodollisiin vaatimuksiin, vaan toimii merkittävänä työkaluna ammattialan uudistamisessa. Opinnäytetyöni tuottaa arvokasta tietoa starttipajatoiminnan laadun ja vaikuttavuuden kehittämiseksi, mikä auttaa vastaamaan nuorten tarpeisiin starttipajatoiminnan näkökulmasta entistä paremmin. Koen opinnäytetyön kehittämistehtävien olevan tärkeitä yhteiskunnallisessa kontekstissa, koska kehittämistyön avulla sain esimerkiksi starttipajatoiminnan asiantuntijoiden äänen kuuluviin, mikä edistää starttipajatoiminnan näkyvyyttä. Kehittämistyöni ei siis jää vain akateemiseksi harjoitukseksi, vaan sen tavoitteena on tuottaa konkreettisia ratkaisuja starttipajatoiminnan kehittämiseksi.

Opinnäytetyön tekeminen on syventänyt omaa ammatillista osaamistani yhteisöpedagogina. Erityisesti olen laajentanut ymmärrystäni starttipajatoiminnasta työpajatoiminnan valmennusmuotona, käynyt läpi historiaa ja merkittäviä yhteiskunnallisia muutoksia. Lisäksi olen oppinut

soveltamaan teoreettista tietoa käytännön kehittämistyössä, mikä vahvistaa ammattiosaamistani ja valmiuksiani vastata alan muuttuviin yhteiskunnallisiin haasteisiin.

Opinnäytetyöstä syntyneet johtopäätökset ja kehittämissuositukset voivat vaikuttaa merkittävästi käytännön työelämään erityisesti starttipajatoimintaan. Esittämäni kehittämissuositukset starttipajatoiminnalle, kuten osallistava nuorilähtöinen yhteiskehittäminen ja tiiviimpi yhteistyö eri toimijoiden välillä voivat saavuttaa konkreettisia muutoksia nuorten tukemisessa. Kehittämissuositusten toteuttaminen voi parantaa starttipajatoiminnan pitkäaikaisia vaikutuksia ja tukea nuorten osallisuutta sekä toimijuutta yhteiskunnassa.

Monialainen yhteistyö ja verkostoituminen ovat nousseet keskeisiksi teemoiksi opinnäytetyössäni. Yhteisöpedagogina verkostojen rakentaminen ja yhteistyö eri sektoreiden toimijoiden kanssa on olennaista. Opinnäytetyöni vahvistaa verkostoitumisen näkökulmia ja korostaa monialaisen yhteistyön merkitystä starttipajatoiminnan tulevaisuuden kehittämisessä. Aion mennä esittelemään opinnäytetyön starttipajatoiminnan henkilökunnalle tilaajan toiveesta, ja ehkä laajemminkin työpajaverkoston. Uskon, että kehittämistyönä syntynyt yhteiskehittämisen malli voi rikastuttaa yhteisöpedagogin sekä muiden sosiaali- ja kasvatustieteiden ammattilaisten teoreettista pohjaa pitkällä aikavälillä, tuoden esiin uusia lähestymistapoja ja käytäntöjä nuorten palveluiden kehittämisessä yhdessä nuorten kanssa.

8 LOPUKSI

Opinnäytetyön suunnittelu alkoi toukokuussa 2023, jolloin esittelin alustavan opinnäytetyösuunnitelman työn tilaajalle PowerPoint-esityksen avulla Teamsin kautta. Suunnitelman esittely mahdollisti sen, että sain suunnitelmasta rakentavaa palautetta, ja tilaaja sai konkreettisen kuvan siitä, missä olin menossa. Samassa kuussa järjestettiin tilaajapalaveri, johon osallistuivat lisäksi tilaaja sekä opinnäytetyötäni ohjaava opettaja. Hain virallista tutkimuslupaa Valo-Valmennusyhdistykseltä kesäkuussa ja sain sen syyskuun 2023 lopulla.

Alkuvuodesta 2024 pidimme opinnäytetyön ohjaajan kanssa ohjauskeskustelun, jossa keskustelimme, miten voisin edetä opinnäytetyössä, kun työ oli junnannut pidemmän aikaa paikoillaan. Pienillä välivaiheilla ja onnistumisen kokemuksilla, kuten teemahaastattelun kysymysrungon ja tarvittavien liitteiden kirjoittamisella sain työtäni eteenpäin. Hyödynsin opinnäytetyöprosessissa paljon ohjaajan apua ja lähetinkin hänelle useita väliversioita luettavaksi. Opinnäytetyön ohjaajalta olen saanut jokaiseen versioon monipuolista, rakentavaa ja kannustavaa palautetta, mikä on auttanut jaksamaan kirjoittamisen parissa.

Opinnäytetyöprosessi oli pitkä ja sisälsi monenlaisia vaiheita laidasta laitaan. Koin henkilökohtaisesti kirjoittamisen välillä hyvinkin puuduttavaksi ja yksinäiseksi. Onneksi uskalsin myöntää, että tarvitsen paljon ohjausta ja tukea, jotta opinnäytetyö etenisi. Jokainen palautettu väliversio vei opinnäytetyötä hyvin eteenpäin. Opinnäytetyön kirjoittaminen edisti minäpystyvyyttä ja paransi itseohjautuvuutta, joka oli paikoittain kadoksissa pääosin etäopintojen vuoksi.

Vaikka opinnäytetyön kehittämiseen osallistui vain kaksi starttipajan asiantuntijaa ja käytännön toteutuksesta jäi yhteiskehittämisen pajojen pitäminen pois, olen hyvin kiitollinen teemahaastatteluun osallistuneille. Haastatteluiden analyysissä korostui asiantuntijuus ja aito halu toimia nuorten hyväksi matalan kynnyksen starttipajatoiminnan kautta. Kiitos jokaiselle opinnäytetyössä auttaneelle, tästä on hyvä jatkaa eteenpäin.

LÄHTEET

- Alhonen, M. & Iloranta, R. (2021). *Palvelumuotoilun menetelmiä ja työkaluja arkeen*. Haaga-Helia ammattikorkeakoulu. <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2021060835207>
- Fields, M. & Omaheimo, R. (2023). Osallisuuden kokemuksen mittaaminen nuorisjärjestöissä. Teoksessa M-K. Kekki, P. Kovalainen & A. Ollikainen (toim.), *Nuorten osallisuuden edistäminen: Nuorisoalan osaamiskeskusten näkökulmia ja työkaluja* (s. 29–32). Osallisuuden osaamiskeskus.
- Günther, K., Hasanen, K. & Juhila, K. (2021). Johdanto: Analyysi ja tulkinta. Teoksessa J. Vuori (toim.), *Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja*. Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto.
- Hannila-Niemelä, M., Oulasvirta-Niiranen, P. & Pietikäinen, R. (2015). *Työpajojen starttivalmennus sosiaalisen kuntoutuksen palveluna: Starttivalmennuksen juurruttaminen paikalliseen palveluverkostoon*. Valtakunnallinen työpajayhdistys ry.
- Hannila-Niemelä, M., Oulasvirta-Niiranen, P. & Pietikäinen, R. (2016). *Starttivalmennuksen menetelmiä ja työskentelytapoja*. Valtakunnallinen työpajayhdistys ry.
- Hilpinen, M. (2023). *Lainsäädäntöuudistusten vaikutukset työpajatoimintaan: Työpajatyöryhmän selvitys*. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2023:4. Opetus- ja kulttuuriministeriö. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-263-748-2>
- Hirsjärvi, S. & Hurme, H. (2022). *Tutkimushaastattelu: Teemahaastattelun teoria ja käytäntö* (2. painos). Gaudeamus.
- Humanistinen ammattikorkeakoulu. (2018). *Harjoittelun käsikirja: Ohjeita opiskelijalle, harjoittelun ohjaajalle ja harjoittelun valmennuksesta vastaavalle lehtorille*. Humanistinen ammattikorkeakoulu.
- Humanistinen ammattikorkeakoulu. (2024a.). Opiskelijan opas: Opinnäytetyöopas AMK-tutkinto. 3. Opinnäytetyön toteuttaminen: 3.5 Kehittämistyön menetelmien hyödyntäminen. Haettu 7.9.2024 osoitteesta https://opiskelijanopas.humak.fi/?page_id=21753
- Humanistinen ammattikorkeakoulu. (2024b.). Opiskelijan opas: Opinnäytetyö – Eettiset ohjeet ja dokumentit. Haettu 13.4.2024 osoitteesta https://opiskelijanopas.humak.fi/?page_id=657
- Humanistinen ammattikorkeakoulu. (2024c.). Opiskelijan opas: Ohjelmistot ja järjestelmät. Haettu 13.4.2024 osoitteesta https://opiskelijanopas.humak.fi/?page_id=1210
- Humanistinen ammattikorkeakoulu. (2024d.). Opiskelijan opas: Tiedonhankinnan opas. Haettu 15.9.2024 osoitteesta https://opiskelijanopas.humak.fi/?page_id=21146
- Humanistinen ammattikorkeakoulu. (2024e.). Opiskelijan opas: Opetussuunnitelmat (OPS) – Koulutuskohtaiset kompetenssit: Yhteisöpedagogi (AMK). Haettu 24.8.2024 osoitteesta https://opiskelijanopas.humak.fi/?page_id=920
- Hyvärinen, M., Suoninen, E. & Vuori, J. (2021). Haastattelut. Teoksessa J. Vuori (toim.), *Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja*. Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto.
- Hämäläinen, T. & Palo, S. (2014). *Työpajapedagogiikka. Valmennuksen pedagogisia lähtökoh-tia työpajalla*. Valtakunnallinen työpajayhdistys ry.
- Into – Etsivä nuorisotyö ja työpajatoiminta ry. (n.d.). Ajankohtaista: Hallituskausi 2023–2027. Haettu 24.8.2024 osoitteesta <https://www.intory.fi/ajankohtaista/hallituskausi/>

- Into – Etsivä nuorisotyö ja työpajatoiminta ry. (2020.) Valtakunnallinen työpajayhdistys on nyt Into – etsivä nuorisotyö ja työpajatoiminta ry! Haettu 15.9.2024 osoitteesta <https://www.into.fi/ajankohtaista/uutiset/valtakunnallinen-tyopajayhdistys-on-nyt-into-etsiva-nuorisotyö-ja-tyopajatoiminta-ry/>
- Into – Etsivä nuorisotyö ja työpajatoiminta ry. (2022.) *Työpajatoiminnan laatukriteeristö ja käsitteet*. Into – Etsivä nuorisotyö ja työpajatoiminta ry.
- Into – Etsivä nuorisotyö ja työpajatoiminta ry. (2024.) *Mitä on opinnollistaminen?* Into – Etsivä nuorisotyö ja työpajatoiminta ry.
- Kallio, A. (2021). Litterointi. Teoksessa J. Vuori (toim.), *Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja*. Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto.
- Kekki, M-K., Kovalainen P. & Ollikainen, A. (2023). *Nuorten osallisuuden edistäminen: Nuorisosalan osaamiskeskusten näkökulmia ja työkaluja*. Osallisuuden osaamiskeskus.
- Kesä, M. (2015). *Starttivalmennuksesta asiakasnuorten äänellä*. Yhteenvetoraportti Valtakunnallisen työpajayhdistyksen Startti parempaan elämään -juurruttamishankkeelle. Osakeyhtiö.
- Kinnunen, R. (2016). *Työpajatoiminnan ja etsivän nuorisotyön vaikuttavuus: Työkaluna sosiaalisen vahvistumisen Sovari-mittari*. Valtakunnallinen työpajayhdistys ry.
- Kinnunen, R. (2023). *”Paljon hyviä eväitä jatkaa elämää eteenpäin”*. Työpajatoiminnan valtakunnalliset Sovari 2022 -tulokset. Into – etsivä nuorisotyö ja työpajatoiminta ry.
- Kukkonen, A., Pöllönen, A., Kainulainen, J. & Nissinen, T. (2019). *Yhteiskehittämisen konsepti*. Omat avaimet -projektitiimi.
- Live säätiö. (2024a.). TEAK - työllistymistä edistävä ammatillinen kuntoutus. Haettu 16.9.2024 osoitteesta <https://www.livesaatio.fi/kuntoutus/ammattillinen-kuntoutus/teak-kuntoutus>
- Live säätiö. (2024b.). Varpu. Haettu 16.9.2024 osoitteesta <https://www.livesaatio.fi/in-nolive/hankkeet/varpu>
- Ohtonen, J. (2016). *Starttivalmennus ja työpajatoiminta: Taloudellisia näkökulmia*. Valtakunnallinen työpajayhdistys ry.
- Ollikainen, A. & Sääskilahti, M. (2024). *Nuoret mukaan! Yhteiskehittämisen opas kunnille ja kaupungeille*. Osallisuuden osaamiskeskus.
- Opetusministeriö. (2004). *Nuorten työpajatoiminnan vakinaistaminen: Nuorten työpajatyöryhmän esitys*. Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2004:37. Opetusministeriö. <http://urn.fi/URN:ISBN:952-442-841-5>
- Peräaho, K. (2024). *Mielenterveyden vahvistajan käsikirja: Näkökulmia nuorten mielenterveyden vahvistamiseen etsivässä nuorisotyössä ja työpajatoiminnassa*. Into – etsivä nuorisotyö ja työpajatoiminta ry, Kohdennetun nuorisotyön osaamiskeskus.
- Pietikäinen, R. & Tuure, H. (2022). *Sote-uudistus ja työpajojen uusi ajanlasku? Edessä tuntematon ja huoli valmentautujista*. Into – etsivä nuorisotyö ja työpajatoiminta ry.
- Raivo, P. & Lempinen, P. (2020). *Ammattikorkeakoulujen opinnäytetöiden eettiset suositukset*. Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry.
- Riipinen, T-L., Palo, S., Kinnunen, R., Pietikäinen, R., Piironen, M., Kivivuori, A. & Pahlman, P. (2023). *Työpajatoiminnan käsikirja: Valmennusta, toiminnallisuutta ja yhteisöllisyyttä*. Into – etsivä nuorisotyö ja työpajatoiminta ry.

- Riisalo-Mäntynen, T. & Riihelä, M. (2020). *Verkostot ja kumppanuus – Järjestöt työllisyyden edistäjinä*. Vates-säätiö sr.
- Suomen nuorisotyön tilastot. (n.d.-a.). Nuorten työpajatoiminta: Yksittäisten organisaatioiden esittely. Valo-Valmennusyhdistys ry Kuopio: Valmentautajat. Haettu 1.8.2024 osoitteesta <https://nuorisotilastot.fi/1590/visualisoinnit/nuorten-tyopajatoiminta-2/>
- Suomen nuorisotyön tilastot. (n.d.-b.). Nuorten työpajatoiminta: Valmentautajat. Nuoret valmentautajat työpajoissa vuosina 2014–2023. Haettu 1.8.2024 osoitteesta <https://nuorisotilastot.fi/1590/visualisoinnit/nuorten-tyopajatoiminta-2/>
- Suomen nuorisotyön tilastot. (n.d.-c.). Nuorten työpajatoiminta: Palvelut. Työpajojen valmennusyksiköt vuonna 2023. Haettu 24.8.2024 osoitteesta <https://nuorisotilastot.fi/1590/visualisoinnit/nuorten-tyopajatoiminta-2/>
- Tietoarkisto. (n.d.-a.). Tunnisteellisuus ja anonymisointi. Haettu 11.9.2024 osoitteesta <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/aineistonhallinta/tunnisteellisuus-ja-anonymisointi/>
- Tietoarkisto. (n.d.-b.). Kyselylomakkeen laatiminen. Haettu 15.9.2024 osoitteesta <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvanti/kyselylomake/laatiminen/>
- Tilastokeskus. (n.d.). Henkilötyövuosi. Haettu 16.9.2024 osoitteesta <https://stat.fi/meta/kas/henkilotyovuosi.html>
- Valo-Valmennusyhdistys. (2021). Valon ja Live Palvelujen toimipiste avautui Kuopiossa. Haettu 25.8.2024 osoitteesta <https://valo-valmennus.fi/uutiset/valon-ja-live-palvelujen-toimipiste-avautui-kuopiossa/>
- Valo-Valmennusyhdistys. (2024a.). Etusivu. Haettu 14.4.2024 osoitteesta <https://valo-valmennus.fi/>
- Valo-Valmennusyhdistys. (2024b.). Toiminta. Haettu 14.4.2024 osoitteesta <https://valo-valmennus.fi/toiminta/>
- Valo-Valmennusyhdistys. (2024c.). Pohjois-Savo. Haettu 25.8.2024 osoitteesta <https://valo-valmennus.fi/toiminta/pohjois-savo/>
- Valo-Valmennusyhdistys. (2024d.). HarrasteMiitti. Haettu 25.8.2024 osoitteesta <https://valo-valmennus.fi/toiminta/pohjois-savo/harrastemiitti/>
- Valo-Valmennusyhdistys. (2024e.). TEAK – työllistymistä edistävä ammatillinen kuntoutus. Haettu 25.8.2024 osoitteesta <https://valo-valmennus.fi/toiminta/teak-tyollistymista-edistava-ammattillinen-kuntoutus/>
- Valo-Valmennusyhdistys. (2024f.). NUOTTI-valmennus. Haettu 25.8.2024 osoitteesta <https://valo-valmennus.fi/toiminta/pohjois-savo/nuotti-valmennus/>
- Valo-Valmennusyhdistys. (2024g.). Lupaus – Kuopion lukiopajan kokonaisvaltaisen valmennusmallin kehittämishanke. Haettu 25.8.2024 osoitteesta <https://valo-valmennus.fi/kehittamistoiminta/aktiiviset/lupaus-kuopion-lukiopajan-kokonaisvaltaisen-valmennusmallin-kehittamishanke/>
- Valo-Valmennusyhdistys. (2024h.). Varpu. Haettu 25.8.2024 osoitteesta <https://valo-valmennus.fi/kehittamistoiminta/aktiiviset/varpu/>
- Valo-Valmennusyhdistys. (2024i.). Nuorten Starttipaja. Haettu 14.4.2024 osoitteesta <https://valo-valmennus.fi/toiminta/pohjois-savo/nuorten-starttipaja/>

Vuori, J. (2021). Laadullinen sisällönanalyysi. Teoksessa J. Vuori (toim.), *Laadullisen tutkimuksen verkkösikirja*. Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto.

HAASTATTELUT

Haastateltava A 2024. Starttipajatoiminnan asiantuntija. Microsoft Teams videohaastattelu 10.5.2024. Haastattelija: Erika Kostamo.

Haastateltava B 2024. Starttipajatoiminnan asiantuntija. Microsoft Teams videohaastattelu 23.5.2024. Haastattelija: Erika Kostamo.

LIITTEET

Liite 1: Teemahaastattelun kysymysrunko starttipajaohjaajille

JOHDANTO

- Kertoisitko lyhyesti taustastasi ja kokemuksestasi starttipajaohjaajana?

I. Starttipajatoiminnan nykytilanne

- Kuinka määrittelisit nykyaikaisen starttipajatoiminnan?
- Mitä muutoksia olet havainnut starttipajatoiminnassa viime vuosina?

II. Tavoitteet ja tärkeimmät elementit

- Mitkä ovat mielestäsi starttipajatoiminnan tärkeimmät tavoitteet?
- Mitkä ovat ne keskeiset elementit, joita tulisi korostaa starttipajatoiminnassa?

III. Haasteet ja mahdollisuudet

- Millaisena koet nykyaikaisen starttipajatoiminnan?

IV. Yhteistyö ja verkostoituminen

- Kuinka merkittävänä näet yhteistyön muiden organisaatioiden ja tahojen kanssa starttipajatoiminnassa? Kerro jokin esimerkki.
- Minkälaisia kokemuksia sinulla on yhteistyöstä muiden toimijoiden kanssa starttipajatoiminnan kehittämisestä?

V. Starttipajatoiminnan tulevaisuus

- Mihin suuntaan uskot starttipajatoiminnan kehittyvän tulevaisuudessa?
- Mitkä tekijät vaikuttavat mielestäsi eniten starttipajatoiminnan tulevaisuuteen?

LOPUKSI

- Onko mitään lisättävää tai jaettavaa?